

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
49/2012
8. december 2012

L. Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Spomienka
na Štúra
Strana 4.

Otázky
okolo SPP
Strana 5.

Vojenské hroby
od macochy?
Strana 7.

Politická slučka
pre Vlada Clementisa
Strana 10.

Zo života
Maticy slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Nie som si istý, či mám právo dovolávať sa zdravého sedliackeho rozumu pri takej výsostne odbornej problematike, ako sa na verejnosti prezentuje (buď priam tajomne, alebo dosť bojovne) ochrana prírody. Lenže keď som nedávno prechádzal z Tatranskej Lomnice na vysokohorskú magistrálu, spomenul som si na povzdych môjho otca. Horvieval spánombohom, zdravý rozum zakaždým, keď neveriacky krútil hlavou nad ľudským konaním. Žiaľ, nežije on, dávno sú pochovaní ľudia, ktorí nemali nijakú lesnícku školu, ale prejavovali k lesu takú úctu, že smútok za nimi sa násobí skoro zakaždým, keď vojdem do našich lesov dnes a vidím ich neradosťný obraz priamo v Tatranskom národnom parku. Akoby sa jeho štátni správcovia dostali pod taký mocný tlak ochránárov, že nikto sa neodvážia povedzme ani na to, aby dovolil chudobnejším ľuďom (ani pod Tatrami ich nežije málo), nech popadané stromy aspoň z prístupnejších častí zničeného lesa pripravia na sťahnutie. Nieko na okoli hádam ešte chová koníky, ktoré by kmene stiahli nadol bez toho, aby zničili zem. Drevom možno napr. kúriť v obydliach, či ho odviezť nákladnými autami na spracovanie do ružomberského papierenského mlyna...

Možností na praktické a užitočné skutky, po ktorých by sa návštevník nášho národného parku necítil ako na nepriateľskom území, je viacero. No ak je nebudaj vskutku „posvätné“, „výsostne odborné“ stanovisko „našich nezávislých ochránárov“ (medzi ktorých rátam aj pracovníkov štátnych lesov TANAP-u), potom mám nutkanie volať až k „vysokotatranským nebesiam“, kde boli so svojou „statočnosťou a neuplatným postojom“, keď sa do koreňov rúbala kosodrevina na lyžiarsku zjazdovku spod Lomnického štítu. Keďže sa vtedy akosi „pozabudli“, celkom zákonite nezbadali ani to, ako sa nad touto tatranskou osadou buduje umelé jazero alebo ako sú z nej výkonné horské dopravné zariadenia pripravené vyvážať nahor tisícky osôb no vodobej turistickej klientely.

Dušan MIKOLAJ

R - 2012055

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Matica pripomenula ústavný zánik federácie vedno s priamymi účastníkmi

Udalosť európskeho, národného a štátneho významu

BRATISLAVA (Dušan D. KERNÝ) – V neľahkých časoch ste zoberali na seba zodpovednosť a rozhodli ste ústavne o zániku federácie a umožnili ste vytvoriť suverénny štát pre suverénny slovenský národ. Rozhodnutie z novembra 1992 o ústavnom zániku federácie a vzniku českej a slovenskej republiky ako samostatných štátov je dodnes európskym a svetovým unikátom. Vyhlásil to predseda NR SR Pavol Paška na slávnostnom pamätnom zhromaždení bývalých poslancov federálneho zhromaždenia, ktoré zorganizovala Matica slovenská.

Matičné pozvanie a iniciatívu tejto národnej ustanovizne prijala drvivá väčšina poslancov štyroch politických strán, ktoré vtedy hlasovali za ústavný zákon o zániku federácie – HZDS, národnej SNS, ľavicovej SDL a dubčekovskej sociálnej demokracie SDSS.

Slávnostné zhromaždenie v Historickej budove SNR, spojené s odovzďávaním pamätných listín, ktorých duplikáty budú uložené v archíve Maticy slovenskej, zvolal predseda MS Marián Tkáč. Dve desaťročia sme volali po tom, aby sa takéto zhromaždenie konalo, pripomenuli viacerí účastníci z takmer sedemdesiatich poslancov Sne-
movne národov FZ ČSFR, ktorí pri-

jali a ocenili matičnú iniciatívu. Nešlo len o to, že sme hlasovali, my sme to vybojovali, zdôraznil o. i. pre SNN generál Rudolf Tvarožka, vtedy poslanec SDL. Bolo to najväčšie slovenské politické víťazstvo na pražskej politickej scéne, konštatoval vtedajší poslanec HZDS Ján Smolec. Bol to nezištný čin, vzdali sme sa bez náhrady imunity aj poslaneckých plátov, odmenou bol historický cieľ, korunovanie snáh našich predkov – ústavný vznik suverénneho slovenského štátu. Slovensko je faktom, pokračujeme v zápase za politické a sociálne udržanie Slovenska – s tým sa rozchádzali aktéri historickej udalosti. Foto: (mab)

Aj exposlankynia FZ I. Belohorská dostala symbolické ocenenie Maticy slovenskej.

Treba vyhnať kupcov iredenty a zaslepeného nacionalizmu z košického chrámu Božieho

Cirkev vyzýva: Preneste si Rákociho do Maďarska

KOŠICE (Dušan D. KERNÝ) – Vo východoslovenskej metropole už nechcú dovoliť okupovať slovenské dejiny terajšou maďarskou nacionalistickou politikou. Nijaká inštitúcia nezakročila proti nájazdom všelijakých úderiek s maďarskými zástavami na východné Slovensko do košického chrámu – Katedrály sv. Alžbety – posvätnú pôdu bola nútená brániť sama cirkev. Na slávnosti sv. Alžbety odznela výzva na presťahovanie telesných pozostatkov Františka Rákociho z košickej katedrály do Maďarska.

V Katedrále sv. Alžbety ležia pozostatky Františka II. Rákociho.

„Apelujem na cirkevné a občianske inštitúcie, aby začali rokovania o prenese telesných pozostatkov Františka II. Rákociho a jeho blízkych do Maďarska. My veriaci a Slováci vám ich, Maďarom, vďačne dáme a vy Maďari ich s otvoreným náručím prijmite – prestanú znepokojujúce situácie a budeme lepšími priateľmi a susedmi. Amen.“ Týmto sa končilo vystúpenie arcibiskupa Alojza Tkáča. Dovoľava sa udržania dôstojnosti a posvätnosti bohoslužobného miesta. Priestor katedrály sa zneužíva na zámery, ktoré sú pre veriacich neprijateľné, katedrála nie je miestom, kde sa rozduchávajú nacionalistické a iredentistické nálady, ako by patrila do iného štátu – teda maďarského štátu – je znesvätením.

Cirkev sa tak stala poslednou hradbou: veď košická arcidiecéza je zriadená Svätou stolicou, územie diecézy je v zhode so štátnou hranicou a priestor katedrály má nespochybniteľnú slovenskú suverenitu. Miesto Maticy slovenskej je po boku oprávnenej požiadavky znepokojujúce situácie a budeme lepšími priateľmi a susedmi. Amen.“ Týmto sa končilo vystúpenie arcibiskupa Alojza Tkáča. Dovoľava sa udržania dôstojnosti a posvätnosti bohoslužobného miesta. Priestor katedrály sa zneužíva na zámery, ktoré sú pre veriacich neprijateľné, katedrála nie je miestom, kde sa rozduchávajú nacionalistické a iredentistické nálady, ako by patrila do iného štátu – teda maďarského štátu – je znesvätením.

Foto: archív
(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Maju JAKIMOVSKÚ-TOSIČOVÚ, profesorku z Macedónska

• Ste riaditeľka Literárno-vedného ústavu v Skopje. Aký je súčasný štátut a poslanie tejto inštitúcie?

Univerzitný senát rozhodol ešte začiatkom roka 1999, že Inštitút macedónskej literatúry sa stane samostatným, autonómnym členom Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Skopje. Je to výsledok rozvoja inštitútu, jeho premeny na Literárno-vedný ústav ako nezávislej vedeckej inštitúcie. Je verejným záujmom, aby sa skúmala historická a kultúrna identita macedónskeho národa, ako aj predstaviteľov komunit, ktoré obývajú Macedónsku republiku.

• Vaše takpovediac ostrohy doktorského a profesorského titulu

ste získali v špecializácii na raný stredovek...

Pokračujem v práci, ktorá bola náplňou výskumov, predmetom dlhoročnej a spoločnej práce mnohých odborníkov slavistov, odborníkov na stredovekú macedónsku literatúru, najmä na texty a rukopisy vytvorené na území Macedónska. Osobitný dôraz je na obdobie sv. Cyrila a Metoda, na aktivity sv. Klimenta Ochridského, sv. Nauma Ochridského. Máme k dispozícii všetky žánre stredovekej literatúry. Osobitnými projektmi ústavu bolo skúmanie autorov stredovekej macedónskej literatúry od 9. storočia, literárne vzťahy medzi Byzanciou a Macedónskom, ako aj preklad Biblie od sv. Cyrila a Metoda.

• Cyrilo-metodské literárne dedičstvo trvalo oslovuje širokú verejnosť aj na Slovensku, v Bratislave ste však prezentovali veľmi súčasné dielo.

Bola to povzbudzujúca udalosť – prezentácia macedónsko-slovenských kultúrnych vzťahov prostredníctvom literárnych rozhľadov Jednota v mnohohlasnosti. Je to porovnávacie dielo docenta Zvonka Taneského. Autor je veľmi dobre známy macedónskej kultúrnej verejnosti ako propagátor macedónsko-slovenských kultúrnych vzťahov, je jedným z mladej generácie vedcov, ktorých výrazne formovalo dlhodobé pôsobenie na Slovensku.

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ
Foto: Juraj BROŠ

Štrajkový protest slovenských učiteľov vedenie školských odborov dočasne prerušilo Trpká pravda volania po dôstojnom ohodnotení pedagógov

BRATISLAVA (Roman KALISKÝ-HRONSKÝ) – Štrajk učiteľov, ktorý sa začal v pondelok 26. novembra, po rokovaní vedenia odborov s vládou v stredu 28. 11. prerušili. Nie všetky školy však s prerušením štrajku súhlasili. V piatok 30. 11. asi tisíc študentov a pracovníkov stredných škôl pred úradom vlády v Bratislave protestovalo proti tomu, že vraj vláda s odborármi pripravuje dohodu o požiadavkách zamestnancov školstva poza chrbát učiteľov.

Študenti niesli transparenty s heslami: „Nevzdelané stádo politikom vyhovuje, Podpor aj ty učiteľský štrajk!, Kvalitné vzdelávanie – o dôvod menej utekať za hranice, Komenský – učiteľ národov!...“ Protestujúci sa od úradu vlády presunuli pred budovu parlamentu, kde ich zastavili policajné pásky.

■ PREDČASNE?

K prerušeniu štrajku povedal šéf školských odborárov P. Ondek: „Dôvodom je, že v utorok 27. 11. sa začali rokovania s predstaviteľmi vlády SR o cieľoch a dôvodoch štrajku za účelom skvalitnenia nášho školstva a prílevu finančných prostriedkov hlavne na kvalitu vzdelávania.“ Premiér R. Fico vyhlásil, že rokovania boli prerušené, odborári si podľa neho vyžiadali čas do stredy ďalšieho týždňa, aby sa mohli vyjadriť k rozpracovanej dohode. Zamestnanci

školstva požadujú desaťpercentné zvýšenie miezd, vláda ponúka zvýšenie plátov o päť percent. „Ale ak sa bude čas naťahovať a opäť prídu nejaké negatívne informácie, pokiaľ ide o makroekonomické ukazovatele verejných financií, tak ani táto ponuka možno už nebude na stole,“ doplnil Fico po nočnom rokovaní.

Podľa niektorých pedagógov je najväčší problém v tom, že sú nejednotní. Keby vraj boli vydržali aspoň týždeň, tak by sa skôr podarilo niečo vybojovať. To, že bol štrajk prerušený, niekomu vyhovuje, niekomu nie. Faktom je, že učitelia prichádzajú každým dňom štrajku o peniaze. Finančný tlak na štrajkujúcich je veľký, lebo týždeň štrajku by im ubral z plátov asi 170 eur v čistom.

■ POKRAČOVALI

Organizátori piatkovej akcie zverejnili zoznam dvanástich škôl, ktoré pod-

porili verejný protest 30. 11. 2012. Zamestnanci šiestich bratislavských stredných škôl ostali v štrajku napriek tomu, že oficiálne ho vedenie školských odborov prerušilo. „Chceme vytvoriť tlak na odborárov aj na vládu, aby požiadavky, ktoré samotné odbory deklarujú, boli splnené,“ zaznelo na mítingu aj s návrhom možnosti striedavej formy štrajku tak, že každý deň by štrajkovala len jedna škola.

■ DOSŤ SLOV

Demonštranti vyhlásili, že už majú dosť odsúvania hromadiacich sa problémov v školstve, dohôd uzavretých za zatvorenými dverami a výhovoriek na zložitost' ekonomickej situácie. Najnovšie rozhodnutie školských odborov po našej uzávierke je, že ak sa nedohodnú na 10-percentnom zvýšení plátov do 5. 12., ostrý štrajk bude pokračovať.

Karikatúra: Ľubomír KOTRHA

Vyhnať kupcov iredenty a zaslepeného nacionalizmu z košického chrámu Božieho Cirkev v Košiciach vyzýva: Preneste si Rákociho do Maďarska

(Dokončenie z 1. strany) – Telesné pozostatky Františka Rákociho II. boli prenesené z Turecka v roku 1906 – teda v období vrcholiacej a násilnej maďarizácie. V Košiciach sú preto, lebo to bolo jedno z významných centier protihabsburských povstania – dovedna ich bolo v rokoch 1604 – 1711 šesť.

■ PUSTOŠENIE A ÚPADOK

Povstalci obsadili Košice s pomocou tureckých vojsk. Povstania súviseli s reformáciou a rekatolizáciou, mali na nich veľký podiel roľnícke masy, prevažne slovenské. Odohrávali sa zväčša na území Slovenska, ostatnú, dnes maďarskú časť Kráľovstva uhorského okupovali Turci. Takmer celému dnešnému Slovensku priniesli mnoho krvi-prelievania, pustošenia. Pri Tren-

František II. Rákoci

čianskej Turnej v auguste 1708 sa odohrala najväčšia vojenská bitka, pri ktorej Rákociho vojská utrpeli zdruvujúcu porážku, mali tisíce mŕtvych a potom už žiadne prísluby sociálnych výhod neprilákali roľnícke masy ku kurucom. Boli to samozrejme aj stavovské povstania súvisiace s vývojom v Európe, s reformáciou a jej podporou zahraničnými panovníkmi – Švédsko, Francúzsko, Sliezska, habsburskou rekatolizáciou a bojom za výsady šľachty. Netýkali sa len dnešného východného Slovenska.

■ CEZHRAŇNÉ DEMONŠTRÁCIE

Spuné nacionalistické úsilie a demonštratívne zneužívanie Františka Rákociho II. pod rúškom súčasného maďarského vlastenectva je neprijateľné. Bol vychovaný

v Čechách, oženil sa v Kolíne nad Rýnom, komunikoval po latinsky. Až v dospelosti sa na svojich statkoch naučil po maďarsky (!) a po vojenských porážkach sa uchýlil do exilu u svojich osmanských podporovateľov v Turecku. Vo výlučne maďarskom poňatí a výchove školskej mládeže teda ide aj o vyvlastňovanie slovanského obyvateľstva z uhorských dejín. Pritom celé okolie jeho rodného zámčoka v Borši až po Tokaj a dnešný Šarišský Potok (Sárospatak) – ako svedčí dielo Jána Kollára Slávy dcéra a Jána Komenského, ktorý tam učil –, bolo plné slovanského osídlenia.

Ponuka na premiestnenie Rákociho pozostatkov, ako aj jeho blízky Košic do Ostrihomu, je veľkorysá a ústretová. Umožní našim maďarským susedom nehatené oslavy,

ako to urobili v prípade fašistického admirála Horthyho. Nebudú sa tak konať nacionalistické a iredentistické podujatia v košickom chráme, ktoré budú navždy len zdrojom náboženského, národného a medzištátneho napätia a nedorozumenia a navždy zamedzia výkladu dejín tak, ako sa neodohrali.

Matica slovenská podporuje obnovu pamäti spoločných uhorských dejín. Napríklad Miestny odbor MS vo Veľkom Šariši sa zúčastňuje na obnove sídelného Rákociho hradu nad obcou, ktorý je súčasťou jeho životnej cesty od ukrajinského Mukačeva až po dnes maďarský Sárospatak. Robí to v presvedčení o nevyhnutnosti podporovať všetko, čo je v našich dejinách spoločné – teda uhorské a nie výlučne maďarské.

Ilustrácia: archív

VŠIMLI SME SI

Príbeh zobrazovania vierozvestcov

Matica slovenská ako naša najstaršia národná ustanovizeň pokračuje v sérii podujatí, ktoré majú za cieľ propagovať a rozvíjať odkaz našich vierozvestcov. Priamo v bratislavskom sídle Matice na Gröšlingovej ulici sa 29. novembra uskutočnila prednáška historičky umenia PhDr. Aleny Piatrovej na tému Príbeh zobrazovania sv. Cyrila a Metoda vo výtvarnom umení.

V Jozefínskej knižnici prebehla inšpiratívna prednáška, ktorá volne nadväzovala na úvodné podujatie s témou sv. Cyril a Metod, kde o našich vierozvestcoch prednášal tajomník MS PhDr. Peter Mulík. Je evidentné, že organizátori pružne zareagovali na tému, ktorá v našej spoločnosti re-

zонуje. V kladnom slova zmysle v podobe príprav na budúcoročné oslavy 1 150. výročia príchodu solúnskych bratov na územie Veľkej Moravy. V tom zápornom v nepochopiteľných prietahoch okolo inštalácie dôstojného pamätníka svätých Cyrila, Metoda a Gorazda v našom hlavnom meste či o nedávnych absurdných „odporúčaniach“ euroúradníkov, ktorým na našej pamätnej dvojeurovej minci prekážali na vyobrazení sv. Cyrila a Metoda svätéhožiaru a kríže.

Historička umenia PhDr. Alena Piatrová, PhD., pracuje v Historickom múzeu Slovenského národného múzea. Návštevníci si z jej prednášky odniesli mnoho nových poznatkov. Je na škodu veci, že prednášku o atribútoch sv. Cyrila a Metoda nechali bez povšimnutia práve tí, ktorým by najviac prospela – a to novinári a publicisti, ktorí veľakrát píšú o našich vierozvestcoch s minimálnou sumou vedomostí, mnohokrát zľahčujúco, ak nie priam zosmiešňujúco, čoho sme boli v nedávnej minulosti svedkami. Oproti tomu ich maďarskí kolegovia z médií majú „svojho“ sv. Štefana naštudovaného doslova bravúrne. Keďže cyklus prednášok a sprievodných podujatí k solúnskym bratom na pôde MS pokračuje, ostáva len veriť, že si na ne nájdú cestu aj tí, ktorí môžu nadobudnuté informácie spätne zúročiť v médiách.

Marek DANKO
Foto: autor

Siahnuť na Horthyho u našich južných susedov bez následkov nemožno Protifašistického aktivistu vyštvali z Maďarska

Jeho rodina má kruté skúsenosti s organizáciou Šípové kríže, on sám odchádza – navždy. Nedokáže žiť v krajine, v ktorej sa odsúdenie fašistických zločinov považuje za útok na štátnosť. Nevie sa zmieriť s tým, že ani jedna maďarská „demokratická“ organizácia sa ho nezastala, a je terčom nepretržitých antisemitických útokov.

Péter Dániel sa v máji tohto roku dopustil nepredstavitelného. Reagoval na – podľa neho na štátom podporovanú provokáciu elementárnej slušnosti a civilizovanosti – odhalenie sochy zločincovi Horthyemu v istej malej dedinke neďaleko Balatonu. Tri dni po tomto nehanebnom akte, o ktorom by sa právom malo hovoriť medzi europoslancami až v Bruseli, obliat drevenú sochu farbou krvi a regentovi na krk zavesil nápis – masový vrah, vojnový zločinec. Veľmi rýchly súd ho odsúdil za poškodzovanie cudzej veci, avšak s trúfalým vysvetlením nízkej sadzby.

Sudca István Kovacsics sa preto veľmi rýchlo dočkal sankcie zo strany Najvyššieho súdu Maďarska. Nedal sa však a trvá na svojom: „Protest proti odhaleniu sochy má morálne pozitívny obsah,

ČO INÍ NEPIŠU

je spoločensky prospešným upriamením pozornosti,“ citoval Istvána Kovacsicsa denník Népszabadság. „Snahy o rehabilitáciu Horthyho podkopávajú pokojné

spoločenské spolužitie, urážajú rodiny obetí druhej svetovej vojny a rozdeľujú verejnosť.“ Nie je žiadnym tajomstvom, že súčasná vláda v Budapešti ticho podporuje verejnú adoráciu fašistických symbolov a názorov. Horthyho kult k nim bez výhrady patrí. A v „takej krajine sa žiť nedá“, tvrdí Péter Dániel. Nielen pre slovné, ale aj fyzické útoky na svoju osobu teda s Maďarskom už navždy končí.

(čér) - Foto: internet

Horthyho farbou poliata drevená socha s nápisom: Masový vrah, vojnový zločinec spolu so „zločincom“ Péterom Dánielom.

Zbalit' prachy a rýchlo vypadnúť

Roman MICHELKO

Sotva si možno predstaviť priehavější názov pre to, čo urobili akcionári U.S. Steelu v Košiciach. Práve na tomto príklade si môžeme priam čítankovo ukázať prípad ekonomickej špekulácie, ktorej hlavným aktérom bol Dzurinda a spol. Keď Američanom pred dvanástimi rokmi Dzurinda „daroval“ najväčší slovenský podnik za cenu futbalistu Luisa Figa, vydával túto transakciu za záchranu tisícov pracovných miest na východe republiky. Samozrejme, na to, aby „Amikom“ dohodil takýto kšeft tisícročia, najprv museli VSŽ ísť na kolená. Vtedy som túto kauzu podrobne sledoval, takže niečo o tom viem.

Je pravda, že hospodárenie Rezešovej skupiny vo VSŽ nebolo priam ideálne. Skupina pod jeho vedením rástla veľmi rýchlo,

prilíš rýchlo sa diverzifikovalo investičné portfólio, mnoho investícií bolo problematických, netýkajúcich sa core biznisu skupiny. Na druhej strane nemožno povedať, že by všetky investície boli zlé. Napríklad tie do futbalu sa ukázali ako úspešné. Vďaka tejto angažovanosti sme mali prvý klub v Lige majstrov. Rezešovci v tom istom čase kúpili aj pražskú Spartu, ktorá taktiež prežívala svoje hviezdne chvíle. Tak sa skupina vlastníca FC Košice, ako aj Spartu Praha stala prvým a jediným vlastníkom, ktorého oba tímy hrali súčasne Ligu majstrov.

Skrátka, v čase, keď cítili politickú podporu a ústretovosť vtedy ešte v značnej miere štátnych bánk, skupina v zásade prosperovala. Iste, na to, aby sa privatizácia

VSŽ stala výkladnou skriňou konceptu tvorby filantropickej kapitálotvornej vrstvy na Slovensku, niečo chýbalo. Vlastníci neunesli svoj náhly nárast finančného a spoločenského statusu, správajú sa čas-

KOMENTÁR

to arrogantly, svoje bohatstvo dávali okázalo najavo a ich prepojenie s vládou mocou bolo až prilíš úzke. Napriek tomu títo vlastníci by po čiastočnej obmene vedenia mali šancu rozvíjať svoje aktivity ďalej a dnes sme možno mohli mať veľký stredo európsky koncern v slovenských rukách.

Niečo také však nebolo možné pripustiť. Hneď po nástupe Dzurindovej garnitúry nasledoval masívny útok na všetkých podni-

katelov, ktorí mali pozitívne vzťahy s predchádzajúcou garnitúrou. Brutálnym, takmer neštandardným (totalitným) spôsobom vyvlastnili/znarodnili (samozrejme bez náhrady) akcie Slovintegrity, vlastnícaj Slovnaft, aby ich obratom „darovali“ maďarskej skupine Mol. Podobný model pripravili aj pri vyvlastnení VSŽ. Využili vtedy ešte štátne úverujúce banky, v ktorých mala skupina založené svoje akcie a okamžite požadovala vyplatenie istín. To samozrejme v takom krátkom čase nebolo možné, a preto sa pokúsili o vyvolanie cross-defaultu s cieľom za každú cenu vytlačiť slovenských vlastníkov z akcionárskej štruktúry VSŽ.

Ako vieme, podarilo sa im to. Prišiel krízový manažment pod vedením slovenského emigranta z USA Gabriela Eichlera, až nakoniec fabriku „darovali“ Američanom. Tí si napriek tomu, že spoločnosť dostali za facku, vymohli ešte desaťročné daňové prázdniny. No a potom už len vyberali zisk. Do manažmentu posielali svoju manažérsku druhú a tretiu ligu, ktorá však bola kráľovský honorovaná, pričom našich ľudí dr-

žali na tej najnižšej možnej platovej úrovni. Keď teda Američania nalúpli, koľko sa dalo, zistili, že prítomnosť Slovenska v EÚ od nich vyžaduje ekologické a iné (sociálne) štandardy, ktoré nie sú na úrovni tretieho sveta. Ďalšie ľahké obohacovanie by už bolo zrejme oveľa komplikovanejšie. Svoj výnos chcú preto zavŕšiť predajom oceliarne, na ktorom sa znova poriadne nabalia. Podľa informácií, ktoré prenikli na verejnosť, chcú za U.S. Steel, ktorý pred dvanástimi rokmi kúpili maximálne za 400 mil. USD, získať vyše dve miliardy eur.

Pekný deal (obchod). Päť- až osemnásobok toho, čo do toho dali, nehovoriac o tom, že po celých dvanást rokoch si vybrali celý zisk. A človek, ktorý to všetko spôsobil (Dzurinda), nemá v seba ani toľko súdnosti, aby sa hanbil ako pes a mlčal. Jeho prostoduchý ekonomický adlatus Štefanec blúzni niečo o tom, že „Amíci“ odchádzajú pre reflexibilný Zákoník práce. Tomu sa hovorí absolútna strata súdnosti. Vieme však, že slovenskí voliči takouto diagnózou netrpia.

Kresťanskí demokrati s tvárou leninovcov

Eva ZELENAYOVÁ

Aké to bolo krásne sľubovať si pravdu a lásku. Aj logické – po skončení éry totality. V tom čase azda nikto nepochyboval o tom, že už nikdy nepriđe čas nezmieriteľnosti, výlučnosti, čo napokon zaručoval vznik strán s kresťanstvom v názve. Aké sklamanie spôsobilo Kresťanskodemokratické hnutie, keď sa postavilo proti zvrchovanosti Slovenskej republiky a vzniku samostatného Slovenska, odzrkadľovali jeho volebné výsledky. Z 19,2 percenta v roku 1990 spadlo v roku 1992 na 8,88. Kresťanskí demokrati sa však zanovito ďalej prezentovali rétorikou, neočakávanou od kresťanov. Začali budovať vlastný svet, nepochopiteľný úprimným veriacim kresťanom. Vytvorili vlastné odbory, vlastných politických väzňov me-

tódami, až prilíš pripomínajúcimi leninskú ideológiu nezmieriteľnosti.

V roku 1990 bývalý politický väzeň režimu Štefan Novák, ktorý takmer rok strávil na samotke v jáchymovskom žalári, stál pri zrode

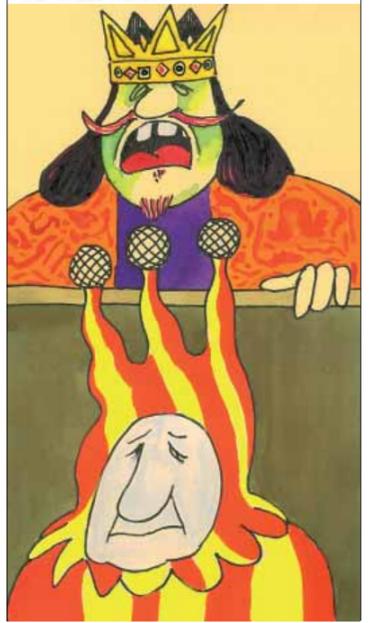
POZNÁMKA

Konfederácie politických väzňov Slovenska (KPVS). Časom organizácia zmenila názov na Politický väzni Zväz protikomunistického odboja (PV ZPKO). Nebolo by to KDĽ, aby nevyužilo situáciu. Zmocnilo sa odloženého názvu a z politických väzňov, členov KDĽ, vytvorili samostatné združenie KPVS. Politikárčenie teda zasiahlo aj medzi politických väzňov, ktorí mali spoločného nepriateľa – totalitný režim.

Ústav pamäti národa eviduje všetkých politických väzňov združených v PV ZPKO aj odídených do KPVS. Donedávna bol pracovníkom ÚPN aj František Neupauer. Dnes je členom KPVS. Založil občianske združenie Nenápadní hrdinovia, zaujímavý projekt pre školy. Hoci treba povedať, že politickí väzni individuálne navštevujú školy a odovzdávajú svoje posolstvo mladej generácii aj bez projektov. Bez nároku na finančné prostriedky. Keď počas vlády lvyty Radičovej vytvorili politickí väzni tlak na vznik múzea zločinov komunizmu, kabinet sa síce myšlienkou zaoberal, ale k jej uskutočneniu nedošlo. Nenašli sa prostriedky ani na budovu Ústavu pamäti národa, nieto ešte na múzeum zločinov komunizmu. Ficova vláda sa

zatial tomuto projektu nevenovala, a tak s iniciatívou prišlo OZ Nenápadní hrdinovia.

V predvečer výročia nežnej revolúcie s mediálnou podporou otvorili Múzeum zločinov a obetí komunizmu v priestoroch Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. V škole, ktorá je známa kauzou udelenia titulu predsedovi KDĽ Figeľovi, ale aj ďalším potentátom. Múzeum, vraj v skúšobnej prevádzke, otváral František Neupauer. Na otvorení boli prítomní okrem členov KPVS aj členovia PV ZPKO, hoci pozvaní neboli. Bol tam aj Štefan Novák, živý exponát múzea. No organizátori ani pohľadom o neho nezavadili. Prečo? Lebo už nie je členom KDĽ? Lebo nie je členom KPVS? Kto by bol pred dvadsiatimi rokmi predpokladal takúto obľudnú politizáciu verejného života, na akú sa prepožičalo hnutie?! Pre slušných ľudí musí byť nezmieriteľnosť tohto politického subjektu, vyvolávajúca nepriateľstvo až nenávisť medzi ľuďmi, neznesiteľná. Takto si éru pravdy a lásky určite nepredstavovali.

AKO BOLO, ČO BOLO

Na Českom slávikovi došlo k prekvapeniu. V kategórii Spevák roka zosadil Tomáš Klus z trónu stálicu Karla Gotta. Odovzdávanie ocenení vyznelo škandalózne. Najprv Daniel Landa povedal, že má toho dosť, s muzikou končí, lebo jeho pesničky nedokázali zmeniť svet, a stane sa kúzelníkom Žitom. Diváci sa rehotali, keď konštatoval, že do šoubiznisu nepatrí, a primrzli, keď do sály preplnenej celebritami a snobmi vyhlásil: „Jste zloději, jste zmetci, jsem na vás strašně naštván.“ Recesia sa miesila s pravdou. Pri preberaní ceny za druhé miesto to vyzeralo tak, že si nejaké vyhlásenie pripravil aj Karel Gott, ktorý je známy rozhovormi o pokrytectve doby. Keď sa zdalo, že niečo povie, zaznel gong. Vzápätí vyhlásili za víťaza Tomáša Klusa. Toho považujú za pokračovateľa Karla Kryla a Jaromíra Nohavicu. Ten skromne konštatoval, že cenu

získal aj vďaka Gottovi, lebo: „Tým, ako sa správa, ma naučil obrovskej pokore.“

Zdanlivo to vyzeralo iba ako účelová búrka v šoubiznisovom šerbli. Tie bulvárna tlač miluje. Zdanie však niekedy klame, lebo potom zaznela Klusova pesnička Pánu Bohu do oken, v ktorej spieva o zlodějoch v „sametových ru-

ři roky v prdeli. // Za co, Pane Bože, za co? Tak snad mě někdo odstřelí?“

Celebrity kývali hlavami do rytmu a potom tleskali. Vôbec im neprekážalo, že tomu, na čo je nahnevaný Tomáš Klus, väčšinou robia krovie. Ani to nie je nič zvláštne. Farizejstvo je neodmysliteľnou súčasťou bontónu demo-

spomeňte, kedy ste počuli Barinovu pesničku Na pohrebe lotra? V rádiu ju nehrali pred prevratom a nehrajú ju ani po ňom. Žeby sa báli pravdy, ktorú spevák zaklincoval slovami: „Žijeme už také dojímavé časy, keď sa slušný človek hrdo k lotrom hlási.“

Klusova pesnička má rovnakú krvnú skupinu ako Pie-

úkor národa, na účet krajiny, // len čo nás predajú, vrhnú sa na iných. // Chce sa mi plakať a chce sa mi strieľať, // mám záhradu plnú divokých zvierat. // Z nespemých pánov vyrástli opice, // národ má zaplať výsledok rovnice. // A po tom refrén: // Hrá, kto vlastne hrá tú špinavú hru, // s osudom ľudí a krajiny. // Zlá pravda je zlá, to najvyššia moc, // klame a zakrýva zločiny. //

Čudujete sa, že Ďuricu nehrajú v našich rádiách? Nevidte sa. Ak sa kedysi hovorilo o cenzúre, teraz máme supercenzúru, pri ktorej rozhodujú záujmy vydavateľov a finančných magnátov. Prečo by mali dovoliť, aby si niekto pospevoval o nich? A keby sa náhodou poslucháči svojimi hlasmi v Ďuricovom prípade pri slovenskom Slávikovi rozhodli ináč, celebrity v sále mu zatlieskajú, rovnako ako v Prahe tlapkali Klusovi. Urobila to podľa zásady: „Kto tleska, tomu sa to páči, a komu sa to páči, to predsa nemôže byť o ňom.“

Causerie o dvoch pesničkách

Peter VALO

bášich“ a o tom „kdo má penize, vystavi svou mordu u dálnice na billboardu“, o jedných, čo kradnú pre ľudí, a druhí od ľudí, o papalášoch hrajúcich sa na bohov... A do toho refrén: „Za co, Pane Bože, za co? Trestáš tento prostý lid. // Za co, Pane Bože, za co? Nechal's nás se napálit. // Za co, Pane Bože, za co? Zas čty-

(no)kratickej doby. Podstatnejšie je, že Klus dostal ocenenie za poslucháčske hlasy. To by mohlo znamenať, že v Česku začína mať stále väčšia skupina ľudí plné zuby nabrillantínovaných smotánok a dožadujú sa viac drsnej pravdy ako pozlátky celebrit, ktoré robia šašov bohatým.

Ako je to u nás? Len si

seň pre Slovensko, ktorú spieva Ondrej Ďurica. Obaja ukazujú zhovädilý obraz spoločnosti. Asi nebude náhodou, že Ďuricovi cédečko s názvom Výstražný prst „krstil“ búrlivák Landa. Pre slovenské rádiá je Ďurica tabu. Prečo by aj nie, keď spieva: // Lietajú odmeny, steny sú ozveny, // to sa to pije a na plno žije. // Na

Väčšina ľudí, a určite aj vy, má jasnú predstavu o tom, ako by malo vyzerať vaše bývanie. Či už je reč o prvom vlastnom, novom, prípadne vynovenom. Alebo zvažujete, ako si ho upraviť napríklad tak, aby ste nemuseli platiť horibilné účty za teplo.

Lepšie bývanie podporované štátnou prémie

Motivácia je zrejmalá. Zostáva však ešte nájsť odpoveď na otázku – kto vám pomôže so zabezpečením dostatočného množstva financií potrebných na uskutočnenie vašich zámerov s prvým, lepším a lacnejším bývaním.

■ ÚSPEŠNÉ A OCENENÉ

Výborné riešenie, ktoré nájdete v spleti bankových ponúk, je stavebné sporenie v Prvej stavebnej sporiteľni. Líder na trhu stavebného sporenia na Slovensku len nedávno oslávil 20. narodeniny. Od 16. novembra 1992 prešlo bránami PSS, a. s., viac ako 2,1 milióna klientov, ktorí uzatvorili takmer 4 milióny zmlúv o stavebnom sporení. Kvality stavebného sporenia oceňujú aj odborníci. Rok 2012 bol pre PSS, a. s., obzvlášť úspešný. Stavebný úver do 40 tisíc eur bez zabezpečenia a dokladovania príjmov získal už po tretí raz Zlatú mincu. A v ankete ekonomického týždenníka Trend – Banka roka 2012 – sa najväčšia stavebná sporiteľňa umiestnila na bronzovej priečke.

■ VÝHODNÉ SPORENIE

Predpokladom na bezpečné a výhodné zhodnotenie prostriedkov v PSS, a. s., je uzatvorenie zmluvy o stavebnom sporení. Ak sa rozhodnete pre nové tarify – štandardnú extra alebo pre svoje dieťa do 18 rokov Junior extra – za uzatvorenie novej zmluvy zaplatíte poplatok len 20 eur. A môžete začať sporiť. PSS, a. s., zhodnotí vaše vklady garantovanou úrokovou sadzbou. Každý stavebný sporiteľ má nárok na štátnu prémie, ktorá v tomto roku predstavuje 10 percent z ročných vkladov, maximálne 66,39 eura ročne. Pri 6-ročnom sporení zhodnotíte svoje prostriedky v priemere o viac ako 5 percent ročne. A ak uzatvoríte zmluvu o stavebnom sporení ešte tento rok a zároveň na ňu uskutočnite aj vklad, získate nárok na štátnu prémie aj za rok 2012. Na získanie maximálnej štátnej prémie odporúčame vložiť na účet stavebného sporenia 663,90 eura.

■ NEZABUDNITE SA AJ POISTIŤ

Po splnení vopred stanovených podmienok na vás čaká stavebný úver s úrokom už od 2,9 percenta ročne, ktorý sa nezmení počas celej lehoty splácania úveru. Ak by ste však potrebovali finančné prostriedky skôr, môžete si vybrať z pestrej ponuky medziúverov až do výšky 170 tisíc eur. Obchodní zástupcovia PSS, a. s., vám v súčasnosti sprostredkujú tiež kapitálové životné poistenie, poistenie vášho domu alebo bytu či zariadenia v ňom. A to všetko počas jedného-jediného stretnutia na jednom mieste.

Kontaktujte obchodných zástupcov PSS, a. s., alebo volajte na číslo 02/58 55 58 55, prípadne klikajte na www.pss.sk.

R-2012056

Ludovít Štúr učil nespoľiehať sa na iných a viedol národ k duchovnej jednote

Nemali by sme byť ako rozviazaný snop

Peter JÁNOŠÍK – Foto: archív SNN

Slovenského národa sa v jeho dejinách zmocnili dvaja ľudia – Ludovít Štúr a Andrej Hlinka. Ludovít Štúr uviedol do života jednotný spisovný jazyk, bez ktorého by sme boli „ako rozviazaný snop.“ Andrej Hlinka z nášho „ľudu“ utvoril moderný európsky národ. Obidvaja bojovali o našu holú existenciu a dodnes mnohým kolú oči.

Na internetovej stránke maďarskej ultranacionalistickej strany Jobbik nedávno zaznelo, že Ludovít Štúr po sebe zanechal iba protimaďarskú ideológiu. Zavedením spisovnej slovenčiny vraj chcel zničiť hungarský patriotizmus a hungarské tradície. Na to ale v danom čase neboli podmienky. Tie prišli až za Hlinku po udalostiach v Čerňove. Štúr zavedením slovenčiny sledoval celkom iné ciele – nemal problém s Maďarmi, ale paradoxne so Slovanmi. Sám o tom píše: „Slávny Dobrovský dlho váhal, či nás za kmeň uznať má alebo nie.“ Štúr vonkoncom nešiel po stope ducha protihungarského, ale po „najbližšej prirodzenej pokrvnosti, t. j. našej kmeňovosti ako jedného celku“. Východisko vidí v duchovnej jednote slovenského kmeňa. Medzi slovanými národmi slovenský kmeň oficiálne nefiguroval.

„Keď chceme ďalej prísť, musíme ako kmeň žiť, pracovať a vystupovať. Získame vážnosť, keď o našej osobnosti a jednote duchovnej vedieť budeme,“ píše Štúr a pokračuje: „Dlhé a dlhé stáročia prešli, čo my Slovinci alebo žiadne, alebo len chatrné a riedke dávali sme znaky života.“ Štúrovi išlo v prvom rade o to, včleniť sa medzi ostatné svojbytné slovanské národy, vyvolať s nimi ducha spolupatričnosti. Teda nijaká protihungarská stratégia. Maďari preňho zostávali bokom.

■ VZDOROVITÝ KMEŇ

Pozornosť venoval a príklad si bral z českého kmeňa. Aj tu však

Ludovít Štúr obhajoval slovenské záujmy na uhorskom sneme.

narazil na nepochopenie. Kodifikátorom češtiny bol Josef Dobrovský, ktorý vydal svoju Gramatiku v roku 1809. Štúr vydal Nauku reči slovenskej v roku 1846. Aj českých národovcov bolo treba presviedčať, že Slovinci sú osobitný národ a potrebujú jednotnú reč. Štúr podstatu svojho úsilia vyjadril veľmi presne: „Ktorý národ a kmeň žiť chce a žiť má, ten sa nesmie a nemôže na druhý národ alebo kmeň spoliehať a od neho prebudenie i zadržanie života svojho očakávať, ale sám musí pracovať a na nohy sa postaviť, bo inakšie, pozerajúc a podporujúc sa len na druhých, ani k pravdivému ži-

vetu nikdy nepríde, ani života nie je hoden.“

Z českej strany sa novej slovenčine dostalo množstvo kliatob a ponižovania. Vynikal v nich Karel Havlíček Borovský, ktorého české Květy volali pražským Nácom. Štúr sa spytuje kto to je a oponuje mu: „A čo to za život, keď druhý dako ho držia a on sám sa postaviť nevie. Takýto človek alebo národ, alebo kmeň je iba klát, v ktorom ducha niet a s ktorým si druhý podľa vôle zahrávajú. Dosať sa kmeň náš veľmi po Čechoch ohliadal, a to, do čoho sa sám nechýtal, od nich očakával, práve ale preto, že stadiaľ na

Až keď si Američania bali kufre, odhaľuje ktosi pozadie ich košického Klondiku

Pravda o VSŽ, ale tak trochu in memoriam

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: skmagazine.sk

Po zmene moci v roku 1998 ošial' dzurindovcov nemal konca. Čierne knihy expedovali všetky ministerstvá, kriminalizovali v nich svojich predchodcov spôsobom neobmedzených vládcov. A aj nimi boli. Veď mali podporu takmer celého mediálneho spektra a tie zvyšky, ktoré sa usilovali brániť pravdu, čoskoro likvidovali spôsobom im vlastným. Veď museli zabrániť tomu, aby sa verejnosť dozvedela o nekalých praktikách pri rokovaniach a pokonávkach s privatizéromi, o špinavom preberaní moci.

Kto bude vlastníť vysoké pece v košických železiarňach?

V tom čase z významnejších periódik iba denník Slovenská REPUBLIKA odzrkadľoval realitu politiky, no zahynul ako sám vojak v poli. Mimochodom, hovorca ministerstva kultúry ešte aj dnes označuje jeho zánik a zánik jemu podobných periódik za správnu vec, lebo vraj prispeli k postupnej štandardizácii mediálneho trhu. Až k takej, že sa dnes ocitáme v gete názorového rasizmu.

■ VYVETRANÉ ODHALENIA

Ktovie, prečo sa denník Hospodárske noviny pokúša prelomiť túto bariéru. Faktom je, že každá odlišnosť prirahuje záujem verejnosti a marketing HN o tom iste netreba poučovať. Takže po rokoch obviňovania mečiarovcov zo zlej privatizácie VSŽ, Slovnaftu a ďalších menej známych firiem, z fabrikovania lži a poloprávdy o tom, ako musel Dzurinda zachraňovať košické VSŽ a ako Mečiar predal Slovnaft Maďarom, sa odrazu objavil v Hospodárskych no-

vinách komentár s názvom Dzurindov americký sen skrachoval. Pre pozostalých novinárov REPUBLIKY a ostatných pronárodných periódik nepriniesol článok nič nové. Iba potvrdil pravdivosť ich komentárov spred štrnástich rokov.

REFLEXIA

Dzurinda končí, Slovensko je integrované vo všetkých záujmových organizáciách Západu, takže už sa môže písať aj pravda? Akosi to zaváňa bulvárom, lebo čo už z vyvetranej pravdy?

■ DZURINDOVA MISIA

Autor článku Dag Daniš píše, že po voľbách v roku 1998 mal Dzurinda zariadiť, aby z podniku vyhnali Mečiarových ľudí. Čítujeme: „Prakticky všetko zariadenia Dzurindova vláda v spolupráci s americkým veľvyslancom. Najskôr sa dohodlo, aby banky žiadali od VSŽ predčasné splatenie

všetkých úverov. Čo by neprežil nijaký priemyselný podnik v strednej Európe... Rezešovci padli, VSŽ ovládli štátne banky. A potom prišlo niečo, čo by v každej slušnej krajine pomenovali ako bohapustý podvod – ak by nešlo o Američanov a ich záujmy. Z VSŽ sa vybrala najziskovejšia oceľiarska časť. A ponúkla sa Američanom za smiešne nízku sumu. Zaplatili 400 miliónov dolárov. Pritom len na ziskoch za päť rokov (2003 – 2007) zarobili viac ako päťnásobok kúpnej ceny. A ako bonus ešte dostali Američania od vlády ďalší dar – desaťročné daňové prázdniny. Pre U.S. Steel to bola skvelá obchodná ponuka. Špinavú robotu odvieďla slovenská vláda.“

Daniš neobjavuje nové fakty, iba zamlčovanú pravdu. Všetky médiá o tom vedeli a dodnes ju používajú spolu s pravcovými politikmi ako mantru voči Mečiarovej vláde. Tá je dodnes obviňovaná, že rezešovcom dovolila doviesť VSŽ do krachu. Až takého, že si z neho dobre a dlho žili Američania. „A keď sa im skončili daňové prázdniny (2010) a prišiel čas investovať do nových technológií, ponúkli firmu Indom,“ píše Daniš vo svojom komentári. A ďalej: „Keď to nevyšlo, skúšajú to dnes s Rusmi a Ukrajincami. U.S. Steel nepriniesol do Košíc ani rozsiahle investície z vlastného kapitálu. Ani strategické, dlhodobé partnerstvo so Slovenskom. Neprišli sem investovať, ale zarábať a dojsť.“

všetko ako na hotové čakal, sám sa do práce nepúšťal.“ Českým neprajníkom odkázal: „Ľudia tí, ktorí nás na akýkoľvek spôsob od práce odtrhujú, nám neprajú a zlé o nás majú i roztrusujú domnenie, chcjú, aby sme to, čo nám iní pohodia, prijímali a tým sa zabávali.“

■ STAROSTLIVOSŤ O DEDOVIZEN

Veľký význam pripisuje starostlivosti o národnú tradíciu a jej zveľádovanie. Píše: „Pri práci spievame a budeme i žiť, i nadobudneme si vážnosti u samých seba a aj u druhých.“ Ludovít Štúr za svojho života nadobudol veľkú vážnosť. Až osudne. Na Olymp slovenskej poézie vyniesol svojich prívržencov: „Báseň, ak má letieť a letieť živo, musí mať také krídla, ktoré ju ľahko a čerstvo ponosú – naša báseň nemôže inakšie než v slovenskom nárečí sa vyspievať a rozvíť.“ Marína, Detvan, Bottove spevy naplnili jeho slová. Ludovít Štúr odmieta dekadentné vplyvy, ktoré sa objavili v českej literatúre, verí v čistotu slovenského duchovného života. Vyzva Kollára, Hollého, Hurbana a ďalších: „Keď teda takito mužovia v kmeni našom povstávajú, isteže je nám život súdenný. Kmeň náš, ktorý najstaršie priezvisko Slovenov čisto dodržal, zachoval aj v reči to, čo všetkým Slovanom bolo za starodávna spoločné.“

Nenadarmo sa slovenčina pokladá za „esperanto“ v rámci slovanských jazykov.

Štúr svojou ideu obhájlil. Slovenský kmeň nesplynul s českým a ďalej sa rozvíjal. Dobrovský a Šafárik nám kmeňovitosť neodopreli. O to Štúrovi išlo, nie o zničenie hungarských tradícií. Založil noviny, ktoré práve čítate. Bol zdatný rečník, poslanec uhorského snemu. Po nešťastnej polovačke nechcel, aby ho jeho maďarskí rivali videli v parlamente krivkajúceho. Preto nástojil na riskantnom zákroku. Ten bol osudný.

Svoje poslanie pre slovenský národ do bodky splnil.

Popri Danišovým komentári, ktorý je zástupcom šéfredaktora denníka, uverejnili a ďalej uverejňujú HN články v súlade so svojou názorovou stratégiou.

■ ŠTEFANCOVO VAJATANIE

Podpredseda SDKÚ-DS Ivan Štefanec tu publikuje článok, kde čitateľ nájde takéto vety: „Vstup U.S. Steel do VSŽ zachránil ekonomiku východného Slovenska a pracovné miesta tisícom ľudí. Zodpovednosť za ďalší osud U.S. Steelu je dnes v rukách socialistickej vlády Roberta Fica.“ Je priam zarážajúce, ako si pravica pomáha propagandistickou metódou manipulácie ľudí a tí dokonca tomu naletia. Štefanec napríklad obviňuje Fica za jeho „bombastický výrok, ktorým zdôvodnil problémy v košických železiarňach, keď vyhlásil, že za odchodom U.S. Steelu zo Slovenska je „zbesilosť privatizácie“. No a aby sa Štefanec necítil osamele, uverejnili aj komentár Ivana Mikloša... Takže o čo ide? Marketing?

Zostáva sa však opýtať, kde ste boli, páni novinári, keď sa táto politika plánovala? Nepomáhali ste jej tak náhodou na svet? Nechodili ste na zahraničné školenia ako úspešne zrealizovať zmenu vlády? Nebol aj Slovenský syndikát novinárov pri tom? A hlavne mediálny spojenec Sme? Preto tak útočia na noviny a novinárov, ktorí sú za každých okolností verní odkazu za pravdivý obraz Slovenska, dodržiavajú etiku žurnalistiky a zachovávajú si svoju tvár?

Dzurindova vláda dostala po privatizácii SPP štát do úlohy druhoradého štatistu Zostal nám väčšinový podiel, ale aj nulové kompetencie

Oto BALOGH – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Privatizácia je proces transformácie verejného (štátneho) vlastníctva na súkromné. Privatizácia menšinového 49-percentného balíka akcií Slovenského plynárenského podniku (SPP) v roku 2002 počas prvej vlády M. Dzurindu však možno nijakou privatizáciou nebola. Vlastníkmi SPP sa totiž stali spoločnosti Ruhrgaz AG (dnes E.O.N. Ruhrgaz) a Gaz de France (dnes GDF Suez). Francúzsky spoluvlastník SPP bol v čase privatizácie (presnejšie do roku 2006) asi na 80 percent kontrolovaný štátom.

Prvá vláda M. Dzurindu vyslovila súhlas s privatizáciou SPP v máji 2000. Po transformácii štátneho podniku na akciovú spoločnosť bola tržová hodnota SPP, ktorá brala do úvahy monopolné postavenie SPP na slovenskom trhu so zemným plynom, jeho geografické postavenie ako hlavného prepravcu plynu z Ruska do západnej Európy a dlhodobosť kontraktov na zdroje a tranzit plynu, odhadovaná na 6 – 8 mld. amerických dolárov (USD).

■ ODHADY A REALITA

Verejnú súťaž na privatizačného poradcu vyhrala spoločnosť

CSFB, americká dcéra švajčiarskej banky Crédit Suisse. Stalo sa tak napriek tomu, že v USA čelila vyšetrovaniu amerického Kongresu v súvislosti s krachom spoločnosti Enron a obvineniam z manipulácie s akciami a z koordinovania nelegálnych zmlúv za miliardy USD. Vo verejnej súťaži o menšinový balík akcií SPP nakoniec zostal jediný uchádzač – konzorcium nemeckého Ruhrgazu a francúzskej štátnej spoločnosti Gaz de France. Privatizačný poradca ocenil 49-percentný balík SPP na 1,82 – 2,35 mld. USD, konzorcium zahraničných záujemcov zaň ponúklo 1,893 mld. USD, neskôr svoju ponuku zvýšilo

na 2,7 mld. USD (120,9 mld. Sk), za ktoré bol spomínaný balík nakoniec tesne pred parlamentnými voľbami v roku 2002 aj predaný. Odhady renomovaných spoločností pri tom hovorili, že hodnota 49-percentného balíka akcií SPP sa pohybuje v rozmedzí 121 – 193 mld. Sk. Auditorská spoločnosť Price Waterhouse Coopers odhadla celkovú tržovú hodnotu SPP pred privatizáciou na 147 – 343 mld. Sk. Znamená to, že štát mohol na predaji menšinového balíka zarobiť takmer o 50 mld. vtedajších slovenských korún viac.

■ MIKLOŠOVO MASLO

Privatizačný poradca zinkasoval za svoje služby 1,57 mld. Sk (31,5 mil. USD), čo je asi o 267 mil. Sk viac, ako znela pôvodná dohoda. Štát na kurzovom rozdiel medzi dňom ponuky a dňom vyplatenia akcií prerobil 7,3 mld. Sk!

Privatizáciu SPP mala pod palcom tzv. riadiaca komisia na čele s I. Miklošom. S kupujúcim bola podpísaná privatizačná zmluva, na základe ktorej bola kúpna cena za 49 percent akcií 120,9 mld. Sk vyplatená v dvoch tranžiach v marci a v júli 2000. Okrem zmluvy o kúpe a prevode akcií bola s privatizérom podpísaná aj akcionárska zmluva, ktorá zo štátu urobila doslova štatistu a znemožnila mu reálne vykonávať práva väčšinového akcio-

nára. V sedemčlenom predstavenstve má štát len troch zástupcov a štyria zástupcovia zahraničných akcionárov pri prijímaní rozhodnutí vo väčšine prípadov nepotrebnú súhlas ostatných orgánov SPP (valné zhromaždenie, dozorná rada). Všetky rozhodovacie právomoci patria predstavenstvu. Práva zahraničných akcionárov Slovensko zaväzuje a nesmú ním byť ohrozené, kým práva Slovenska zahraničných akcionárov len informujú. V žiadnej z dcérskych spoločností SPP zástupcovia štátu nefigurujú v predstavenstvách, iba v dozorných radách, lebo privatizujúca vláda sa k tomu zaviazala. Pre rozhodovanie sporov o akcionárskej zmluve je príslušná Anglická obchodná komora podľa anglického obyčajového práva. Podľa doľožky dôvernosti štát nebude o obsahu akcionárskej zmluvy poskytovať nijaké informácie. Znamená to, že minister nakladá so strategickým majetkom štátu, ale napriek tomu sa zaväzuje, že o tom bude mlčať pred jeho občanmi i pred ich zástupcami (parlamentom). Je zaujímavé, že hoci SPP predával štát, na akcionárskej zmluve nie je podpis vtedajšieho predsedu vlády M. Dzurindu, ale ministra financií I. Mikloša. Náhoda? Zámer? V každom prípade, takúto podobu má obhajoba záujmov štátu v sprivatizovanom SPP.

POZNÁMKA

Menšinový balík akcií SPP je na predaj. Nemecký EON Ruhrgaz a francúzsky GDF Suez prejavili po desiatich rokoch záujem zbaviť sa svojho podielu, ktorý je v rukách ich spoločného konzorcia Slovak Gas Holding. Najväčším uchádzačom o kúpu je česká spoločnosť EPH, v ktorej má rozhodujúce akcionárske práva investičná skupina PPF miliardára Petra Kellnera. Na uskutočnenie transakcie je však potrebný súhlas štátu.

Zarobili sme, odchádzame!

Vláda ho podmienila tým, že SPP nebude požadovať ďalšie zvýšenie cien plynu v roku 2013. Predstavenstvo SPP, ovládané zahraničnými akcionármi, však predložilo návrh na zdrazenie plynu pre domácnosti o 18 – 25 percent s účinnosťou od 1. 1. 2013. Osud 49 percent akcií SPP spolu s manažérskymi právomocami za 2,5 mld. eura je otvorený aj z iného dôvodu. SNS podala podnet na Generálnu prokuratúru (GP) pre podozrenie z porušenia zákonov. Jej predseda A. Danko žiada, aby GP overila (ne)uplatnenie predkupného práva štátu a ďalšie skutočnosti súvisiace s pripravovanou zmenou vlastnickej štruktúry. Otvorená zostáva aj otázka, prečo sa zahraniční vlastníci rozhodli zbaviť svojho podielu a prečo už po desiatich rokoch. Jeden z dôvodov by mohol byť pokles ziskov z najhodnotnejšej časti SPP, spoločnosti Eustream, ktorá distribuuje zemný plyn cez naše územie v smere východ – západ. Za desať rokov klesol nielen objem prepravovaného plynu, ale aj zisky z jeho tranzitu pre kurzové rozdiely medzi americkým dolárom a eustom.

Do privatizácie SPP sa stratové ceny plynu pre domácnosti dotovali ziskami z tranzitu a z predaja plynu firmám (tzv. krížové dotácie). Tie sú v EÚ zakázané, lebo deformujú trh a po našom vstupe do Únie boli zrušené. Od privatizácie SPP nastal prudký nárast ceny plynu pre domácnosti. Len počas dvoch vlád M. Dzurindu zdražel plyn pre domácnosti asi o 600 percent! Či odôvodnene, je neoveriteľné, keďže cena, za ktorú SPP kupuje plyn od Gazpromu, bola a je obchodným tajomstvom. Od privatizácie si zahraniční akcionári vyplátili na dividendách 107,4 mld. Sk, čím získali naspäť takmer celý objem financií, za ktorý 49 menšinový balík SPP kúpili (120,9 mld. Sk). Rýchla desaťročná návratnosť vložených investícií podľa mnohých odborníkov potvrdzuje, že SPP bol predaný pod cenu, keďže obvyklá návratnosť takéhoto typu investície sa odhaduje na dvadsať rokov. Zahraniční akcionári majú teda kúpnu cenu naspäť. Ak k tomu prirátame hrozbu ekonomickej recesie v EÚ, neustále naťahovačky s ÚRSO a možnosť nabaliť sa nielen na dividendách, ale aj pri predaji svojho podielu, podstata ich zámeru je jasná. Nabalili sme sa, môžeme odísť.

(oba)

Ako a prečo zrazu padol jeden privatizačný argument Slovenský oslík, potras sa!

Kľúčovým argumentom v prospech privatizácie SPP zo strany vtedajšej vládnej koalície bolo okrem ozdravenia podniku zamedzenie politických vplyvov na jeho hospodárenie, ukončenie politických „kšeftov“ a nominácií a zabránenie rozkrádaniu a tunelovaniu plynárenského gigantu.

hodnotu oproti hodnote určenej privatizačným poradcom, zvýšilo odpisy majetku i ceny plynu a zisk z finančných operácií vzrástol o viac ako 6 mld. Sk.

■ AUTOPARK V AUTE

Kompletný autopark SPP tvorilo asi 1 500 vozidiel a ročné náklady na autodopravu predstavovali asi 20 miliónov eur. Predstavenstvo, predovšetkým jeho francúzski zástupcovia, presadzovali zabezpečovanie dopravných služieb cez externé firmy, čo malo priniesť 18-percentnú úsporu nákladov. Proti tomuto zámeru boli predstavitelia odborov, lebo znamenali stratu približne 70 pracovných miest. Neúspešne. SPP v auguste predalo všetky autá lízingovej spoločnosti, ktorá síce neponúkla nižšiu cenu než jej konkurent a na službách ktorej SPP neušetrilo spomínané percentá, ale mala v pozadí toho správneho vlastníka – francúzsku spoločnosť BNP Paribas Group. Na následnom predaji áut lízingovka zarobila cca 9 mil. eur a platba za lízingové služby sa s veľkou pravdepodobnosťou premieta do cien plynu pre odberateľov, keďže ide o priame náklady.

■ DCÉRY A SPORY

Údaje na pomoc pri reštrukturalizácii a na zvýšenie konkurencieschopnosti si predstavenstvo SPP objednalo poradenské služby svojich dcérskych spoločností. V roku 2011

VÝVOJ CIEN ZEMNÉHO PLYNU OD ROKU 2000

1. 1. 2000	zdraženie o 5 – 17 %: podniky, rozhodnutie SPP
1. 2. 2000	zdraženie o 30 %: domácnosti, rozhodnutie vlády
1. 1. 2001	zdraženie o 30 %: veľkoodberatelia, rozhodnutie SPP
1. 2. 2001	zdraženie o 20 %: domácnosti, o 15 %: maloodberatelia
1. 1. 2002	zdraženie o 19,3 %: podnikatelia (rok privatizácie SPP)
1. 1. 2003	zdraženie o 43,7 %: domácnosti, o 32,7 %: slov. priemer
1. 1. 2004	zdraženie o 33 %: domácnosti a maloodberatelia
1. 1. 2005	zdraženie o 12 %: domácnosti, o 20 %: veľkoodberatelia
1. 10. 2005	zdraženie o 20,31 %, rozhodnutie ÚRSO
1. 1. 2006	zdraženie o 5,84 %: domácnosti
1. 11. 2006	zdraženie o 4,26 %: domácnosti, rozhodnutie ÚRSO na návrh SPP
1. 1. 2007	zlacnenie o 4,04 %: domácnosti
1. 4. 2009	zlacnenie o 10 %: maloodberatelia
1. 1. 2010	zlacnenie o 5,13 % (priemerne): domácnosti
13. 10. 2010	ÚRSO zamietol návrh SPP na zdraženie o 37,2 %: domácnosti a o 48,9 % na výrobu tepla pre domácnosti
24. 11. 2010	ÚRSO zamietol návrh SPP na zdraženie o 13,4 %: domácnosti a o 14 %
NA VÝROBU TEPLA PRE DOMÁCNOSTI	
1. 1. 2011	zdraženie o 4,47 %: domácnosti
júl 2011	zdraženie o 6,92 %: domácnosti

takto za hranice Slovenska odtieklo 1,3 mld. Sk. Informáciu o tom, že zahraniční vlastníci touto cestou tunelujú SPP, potvrdil v tom čase aj predseda NR SR R. Sulík. Tesne po parlamentných voľbách predsedníctvo SPP rozhodlo, že v súdnych sporoch

proti ÚRSO ho už nebudú zastupovať vlastní právnicki, ale nimi vybraná advokátska firma. Občania sa na jej odmenu nepriamo zložia – o polovicu nákladov na zastupovanie budú nižšie dividendy pre štát.

(oba)

Dnes po viac ako desiatich rokoch od privatizácie SPP možno povedať, že okrem nesporných pozitív v podobe lepších hospodárskych výsledkov a vyšších príjmov pre štát, priniesla aj viacero negatív. Politické nominácie predstaviteľov štátu do orgánov SPP zostali a zostali aj pozoruhodné finančné operácie, vrátane odlietania peňazí do zahraničia, aj keď v podobe, ktorá je oveľa sofistikovanejšia, než tomu bolo v minulosti.

■ PRÁVNÝ UNBUNDLING

Po privatizácii 49 percent akcií SPP došlo k právnemu unbundlingu, t. j. k odčleneniu bývalých divízií SPP do 100-percentných dcérskych spoločností – SPP preprava, a. s., a SPP distribúcia, a. s. Prvá spoločnosť vykonáva aktivity v oblasti prepravy zemného plynu cez územie SR, druhá distribuuje zemný plyn odberateľom na území SR. Nové značkové ocenenie majetku zvýšilo jeho

Slovák zo Švajčiarska, kňaz a vojak Jozef Bernadič, rytier pápežského Rádu Svätého Hrobu Vzdelanie otvára nový horizont pre každého z nás

Kapitán Jozef BERNADIČ (1960) je rodák z Liptovského Mikuláša. Od roku 1968 žije vo Švajčiarsku, kde získal vzdelanie a pôsobí ako príslušník duchovnej správy švajčiarskej armády, pastorálny asistent a trvalý diakon rímskokatolíckej farnosti sv. Felixa a Reguli Thalwil v kantóne Zürich. S titulmi ThLic a PhLic pôsobil aj ako vedecký spolupracovník v Štátnom archíve kantónu Solothurn, archivár v Biskupskom ordinariáte Bazilejskej diecézy, archivár a bibliotekár vo Federálnom úrade pre utečencov ministerstva spravodlivosti v Berne. Má švajčiarske aj slovenské občianstvo. Jeho prastará mama je z rodu Gessayovcov a prastrýko podpísal Pittsburskú dohodu.

Zhovárал sa Roman KALISKÝ-HRONSKÝ - Foto: archív

• Švajčiarsko je vašou domovinou, aj keď vaše vojenské i cirkevné funkcie vás často „odvelia“ do sveta. Narodili ste sa na Slovensku. Kde je vaša vlasť a čo pod týmto pojmom rozumiете?

Narodil som sa v Liptovskom Mikuláši a ako to už osud chcel, opustila naša rodina rodné Slovensko v roku 1968. Na prvý pohľad by som povedal, že moja vlasť je Švajčiarsko, kde žijem a pracujem už štyridsaťštyri rokov. Na bližší pohľad považujem také definovanie pojmu „vlasť“ za jednostranné. Tento pojem je spojený aj s emocionálnou a neracionálnou úroveňou. Vlasť je i tam, kde pociťujem pocit šťastia, spokojnosti a ľudskosti. Vo Švajčiarsku hrá veľkú rolu pojem istota – či už finančná, politická alebo sociálna – a tak by som definoval pojem vlasť: je pre mňa tam, kde nemusím mať strach pred budúcnosťou.

• Boží darom je, keď človek vie, kam patrí. Ako by ste dnešným mladým Slovákom, ktorí cestujú po celom svete, no často potom nevedia, kam sa majú vrátiť, vysvetlili pojem, ktorý je už v Starom zákone pomenovaný ako Zaslúbená krajina?

Pojem Zaslúbená krajina nájdeme už v prvej knihe Mojžišovej, a tá je v prvej knihe Biblie. Tento pojem vyjadruje túžbu človeka dať sa na cestu a hľadať to miesto, kde nájde šťastie a koniec koncov i sám seba. Mladí Slováci cestujú po celom svete nielen z ekonomických dôvodov. Samozrejme, aj to je motiváciou, ale rýchlo zbohatnúť za každú cenu a tak riskovať stratu svojich koreňov nepovažujem za správnu cestu. Vidieť svet, rozšíriť svoje vedomosti, v internacionálnom kontexte sa osvedčiť – všetko to je dnes vzácne a obohacujúce pre našu profesionálnu a vzdelávaciu cestu. Ale pre cestu hľadania ľudskosti, slobody alebo aj viery stačí cestovanie v rodinnom alebo priateľskom kruhu. Tam, kde človek aktívne žije, spolupracuje na lepšej spoločnosti a otvorí sa bližnému, môže tiež nájsť zaslúbenú krajinu.

• Máte svoju hodnotu aj funkciu v ozbrojených silách. Ako dokazujú dejiny Švajčiarskej konfederácie, ktorá nikdy nevedla útočnú, resp. otvorenú vojnu, armáda má mať aj humané či mierové úlohy a poslanie. Nikdy ste o tom nemuseli pri svojej práci pochybovať?

S tou hodnotou je to tak – v mojej kancelárii visí obraz Milana Rastislava Štefánika, ktorý dosiahol až na stupeň generála francúzskej armády. Ja som ako príslušník duchovnej správy švajčiarskej armády dosiahol

hodnotu kapitána, čo ma samozrejme tiež teší. Počas mojej služobnej cesty v júli tohto roku ma neprijal minister obrany SR z časových dôvodov – možno taký malý kapitán z takej malej krajiny nie je adekvátnym partnerom na krátky rozhovor pre pána ministra. Čo sa týka švajčiarskych ozbrojených síl, nelen na Slovensku majú ľudia trocha skreslený obraz. Naša konfederácia viedla nepriamo vojnu, keď posielala žoldnierov do zahraničia, v tom čase to boli najlepší bojovníci v Európe. Švajčiarska pápežská garda pokračuje v tejto tradícii a môžete si byť istí, že nemajú pre svoju službu v akútnom prípade len historické halapartne. Ako mi raz jeden plukovník slovenskej armády povedal: „Veď vaša armáda je len taká lepšia domobrana!“ Takáto nevedomosť ma trochu zaráža. Podľa projektu Armáda 2015 budeme mať po rozhodnutí parlamentu 120 tisíc mužov v zbrani a rozpočet je päť miliárd švajčiarskych frankov ročne. Podľa našej ústavy musí každý muž, ktorý má nad osemnásť rokov, absolvovať vojenskú základnú školu a potom každý rok chodiť na trojtýždňové manévry. Jedna tretina vojska je určená pre obranu našej vlasti, ďalšia tretina pre humanitárnu a technickú pomoc v časoch prírodných katastrof a tretina je pre podporu kantónov pri organizácii veľkých podujatí, ako je napríklad Svetové ekonomické fórum v Davose alebo stráženie veľvyslanectiev v hlavnom meste Bern a v Ženeve pri OSN. Armáda teda nie je „štát v štáte“, ale prispieva k rozvoju nášho spoločenského zmyslu. Rozhovory s vojakmi a stretnutia liturgického a kultúrneho rázu sú pre obidve strany zaujímavé a obohacujúce. V tomto zmysle som videl vždy solidaritu s našimi „občanmi v uniforme“ zo strany katolíckej aj protestantskej cirkvi. Posielajú nás tam, kde nás potrebujú vojaci a dôstojníci našich síl. Pre našu duchovnú správu je človek stredobodom pozornosti – bez ohľadu na hodnotu a funkciu.

• Vieme, že ste dostali ocenenie za 380 dní nepretržitej vojenskej služby. Za čo konkrétne, lebo veď u nás za socializmu generácie mladých mužov slúžili v Československej ľudovej armáde 730 dní, ale nikto ich iba za to neoceňoval... Iste, porovnanie švajčiarskej armády neutrálneho samostatného štátu a vazalskej armády ČSSR v rámci Varšavskej zmluvy je dosť problematické. Ale práve preto ma ako bývalého vojaka zaujíma, čím ste sa „na vojne“ zaoberali, keď vás aj primerane ocenili?

To ocenenie dostane každý príslušník armády, keď končí

So slovenským vojenským biskupom F. Rábekom.

svoju vojenskú službu ako štyridsaťdvaročný, dôstojníci ostávajú v službe do päťdesiatpäť rokov. Kantón, v mojom prípade Solothurn, vyjadruje takto vďačnosť každému občanovi za absolvovanú službu. Nikto neodchádza s prázdnyimi rukami, ale s pocitom, že pridal svoj osobný diel k istote, stabilite a budovaniu štátu. Vždy znovu vnímam „na vojne“, čo znamená a budovaniu štátu. Vždy znovu vnímam „na vojne“, čo znamená a budovaniu štátu. Vždy znovu vnímam „na vojne“, čo znamená a budovaniu štátu. Vždy znovu vnímam „na vojne“, čo znamená a budovaniu štátu.

• Vyštudovali ste samostatný odbor dejiny, potom aj dejiny umenia na univerzitách vo Fribourgu a Bazileji, tiež teológiu na univerzite v Luzerne. Čo toto vzdelanie pre vás znamenalo vtedy a čo vám prináša dnes?

Vzdelanie je základ všetkého. Každý z nás má talenty (vo Svätom písme sa píše veľa o talentoch) a záujmy. Tie sa vykrystalizujú a rozvíjajú vedeckou metódou a novými vedomosťami. Vzdelanie otvára nový horizont pre každého z nás. Začal som ako historik, pracoval som v štátnom archíve aj v biskupskom ordinariáte a cesta ma zaviedla k teológii. Dalo by sa povedať, že od prachu starých kníh k súčasnému životu ľudí ma poslal Pán Boh. On ma volal a ja som odpovedal na jeho volanie. Vzdelanie mi umožnilo byť vnímavý pre také volanie.

• Čo vyjadruje ocenenie, ktorým ste boli vyznamenaný ako Rytier pápežského Rádu Svätého Hrobu v Jeruzaleme?

Bol som dlhší čas archivárom pri vtedajšiemu biskupovi a terajšom kardinálovi Kurtovi Kochovi, ktorý je prefektom Pápežskej rady pre ekumenizáciu. V tom čase som sa oboznámil aj so situáciou kresťanov v Svätej

zemí. Viedol som cirkevných, politických a civilných hostí cez biskupský ordinariát, pripravoval som dokumentácie pre členov biskupskej konferencie, keď cestovali k nami podporovanému projektu detskej kliniky v Betleheme, alebo som pomáhal pri organizácii liturgických osláv v katedrále v Solothurne. Keď som dokončil trojročnú inventarizáciu archívu kolegiálnej kapituly Beromünster, na návrh prepošta kapituly Josefa Suttera mi udelili titul Rytiera pápežského Rádu Svätého Hrobu v Jeruzaleme. Veľké prekvapenie, ako aj veľká česť pre švajčiarskeho občana slovenského pôvodu! Som za to vďačný a možno som aj takto trochu prispel k dobrému menu môjho rodného Slovenska.

• Ako trvalý diakon, vojak a rytier iste máte svoj názor aj na negatívne spoločenské javy. Čosi myslíte, ak porovnáme sociálny systém Švajčiarska a Slovenska (máte občianstvo oboch štátov), o pravidlách, ktoré platia iba v jednom zo štátov, ktorých ste občanom? Nemali by platiť všeobecne v celej Európe? Citujeme: Podpora v nezamestnanosti len po odpracovaní piatich rokov súvisle bez dlhšieho prerušenia. Odmietnutie práce – žiadna podpora. Stratá zamestnania vlastnou vinou, absencia, požitie alkoholu na pracovisku – žiadna podpora. Zničenie mestského bytu a štátneho majetku musí vinník zaplatiť alebo ísť do väzenia a tam tvrdo pracovať na zaplatení škody. V ktorom štáte, ktorého ste občanom, to naozaj platí? Prečo to, podľa vás, neplatí aj v tom druhom?

Sociálny systém realizujem v mojej pastorálnej činnosti na rozličných úrovniach. Aj tu máme nezamestnanosť a cítime ekonomickú krízu. V situácii dlhodobej nezamestnanosti pomáha občianovi sociálna sieť u nás len počas dvoch rokov. Potom nasleduje takzvané „bez-

daňové obdobie“ (ausgesteuerte Periode), počas ktorého občanovi pomáha obec a prideluje mu prácu aj v odbore, ktorý s jeho pôvodným vzdelaním nemusí mať veľa spoločné. Ale i to pomáha znovu sa zaradiť do pracovného procesu. Slovensko je členom Európskej únie, Švajčiarsko nie je, preto mi neprípadá primerané hodnotiť a posudzovať situáciu u nás či v rámci celej Európy. Na to sú kompetentnejší ľudia.

• V kontexte s predchádzajúcou otázkou, ako si vysvetľujete, že kvázi humanisti nekričia a verejne nekritizujú Švajčiarsku konfederáciu za to, že nechce zadarmo živiť parazitov, no nikto v rámci Európy nehovorí o rasizme vo Švajčiarsku?

Humanitárna tradícia a úloha je akoby synonymom pre Švajčiarsku konfederáciu; máme tu sídlo Červeného kríža a iné celosvetové inštitúcie. S týmto našim postavením by asi nebolo namieste kritizovať celý náš systém a spoločnosť. Sloboda prejavu je zakotvená v našej ústave, ale vyjadrenie kritiky je tu vítané vždy len v rámci slušnosti a politickej korektnosti. Máme porekadlo: „C'est le ton qui fait la musique!“ – teda príjemný tón tvorí muzikálne vzácne dielo. Kde žijú spolu štyri rečové skupiny s rôznou mentalitou, tam nie je pôda pre rasistické zmyšľanie. To sa vylučuje, našťastie a Bohu vďaka!

• Vráťme sa k tomu, ako vy sám vidíte svoje poslanie pri humanizácii spoločnosti v rámci svojho pracovného pôsobenia. Kam smerujete v rámci profesionálneho i súkromného života?

Zhrnul by som to takto: Chceme ostať naďalej otvorení pre ďalšie vzácne pastorálne i humanitárne úlohy a projekty v mojej farnosti, ako aj v duchovnej správe armády, ktoré v mojom rodinnom a priateľskom kruhu vyvolávajú vďačnosť a nie nepriazeň – to všetko so švajčiarskou prenosťou a slovenskou povahou.

• Čo želáte Slovákom a Slovensku, ale aj sebe do ďalšieho obdobia?

V jubilejnom roku 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda prehĺbenie viery a väčšiu snahu vytvoriť solidárnejšiu spoločnosť. V jubilejnom roku 50. výročia začatia Druhého Vatikánskeho koncilu nájsť odvahu kráčať aj po nových cestách cirkvi a Božieho ľudu. Ne prestať hľadať osobnú cestu do „Zaslúbenej krajiny“ a k sebe. No a netrácám nádej a vieru v to, že raz vari aj pán minister obrany SR si nájde čas pre malého kapitána z neďalekej krajiny slobody a humanitárnej pomoci...

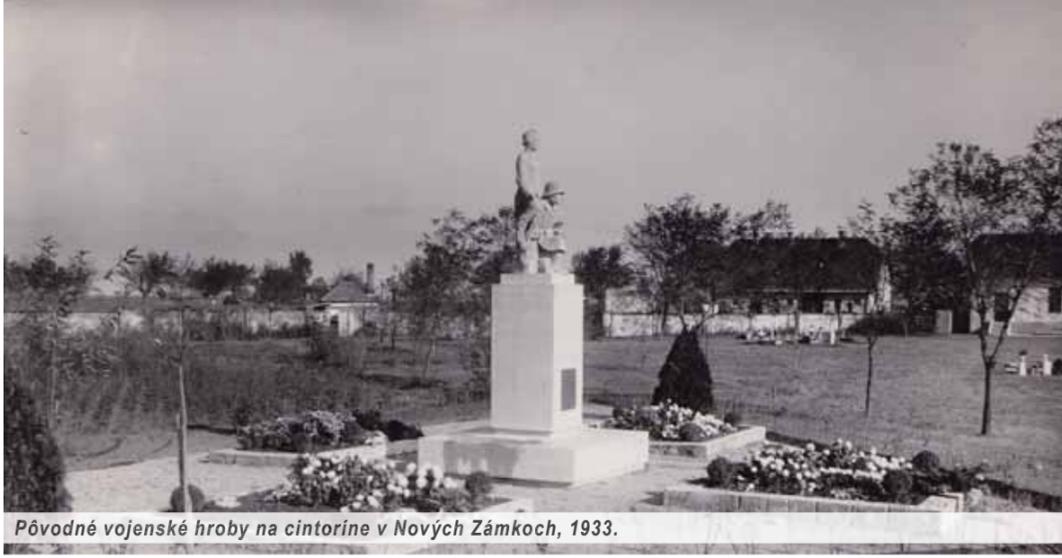

Budú čierne ovce v samosprávach určovať, komu treba vzdávať úctu?

Nové Zámky, New Castle, Érsekújvár, Nyarhíd?

František VRÁBEL – Foto: autor

V kultúrnych a civilizovaných krajinách je zvykom starať sa o hroby a pomníky padlých vojakov – vlastných aj cudzích – ležiacich na území štátu. Je to obyčajná ľudská slušnosť a pieta k obetiam vojnových konfliktov, nech si už plnili svoju brannú povinnosť v súlade so zákonmi svojej vlasti na ktorejkoľvek strane frontu. Starostlivosť o vojnové hroby bez rozdielu národnosti ukladajú štátom mierové zmluvy a dvojstranné medzinárodné dohody, ako aj medzinárodné konvencie.

Pôvodné vojenské hroby na cintoríne v Nových Zámkoch, 1933.

Centrálnu evidenciu hrobov a pomníkov vedú ústredné orgány – drobná práca, údržba a bežná starostlivosť o hroby patrí podľa zákona č. 130/2005 Zbierky zákonov o vojnových hroboch a jeho dodatkoch (č. 335/2007 Z. z. s účinnosťou od 1. októbra 2007. A 445/2008 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2009) obciam. Väčšina obcí si svoje povinnosti aj náležite plní, pričom treba zdôrazniť, že to finančný rozpočet obcí nezatažuje alebo zaťažuje iba minimálne, keďže údržbu vojenských hrobov a pomníkov financuje štát, čo mnohí rozumní predstavitelia samospráv vítajú. Vyskytujú sa však aj čierne ovce, ktoré podávajú smutný obraz o stave historického vedomia našich súčasníkov, alebo čo je ešte horšie, svedčia o snahe podnecovať národnostné sváry a rozbroje aj 70 či 100 rokov po prvej a druhej svetovej vojne. Negatívnym príkladom je aj mesto Nové Zámky.

■ RUSKO JE ĎALEKO?

Najväčšia veteránska organizácia v Českej republike – Československá obec legionárska – v spolupráci s Ministerstvom obrany ČR a s príslušnými orgánmi Ruskej federácie už niekoľko rokov úspešne pokračuje v obnove hrobov a v odhaľovaní nových legionárskych pomníkov v Rusku. Naposledy 8. – 10. októbra tohto roku sa delegácia zložená zo zástupcov MO ČR na čele s námestníkom ministra obrany ČR Michaelom Hrbatom a zo zástupcov ČsOL, vedených prvým podpredsedom ČsOL Jindřichom Sittom, zúčastnila na púti k Uralu, v rámci ktorej odhalili pomník v meste Kungur (Permský kraj) pripomínajúci viac ako 120 našich legionárov (Čechov aj Slovákov), ktorí v rokoch 1918 – 1919 bojovali v tejto oblasti a položili tu životy za slobodu Čechov a Slovákov a aj za ich slobodný a demokratický spoločný štát – Československú republiku.

Na území Ruska padlo vyše 4 000 našich legionárov (ďalší spočívajú v hroboch na Ukrajine a v Bielorussku) a ich hroby sa tiahnu od Zborova v Haliči (dnes Ukrajina) až po Vladivostok na približne 300 miestach. V minulosti boli nové legionárske pomníky odhalené napríklad

už vo Vladivostoku, Jekaterinburgu, Nižnom Tagile, Buzuluku, Čeljabinsku, Pugačove a ďalšie pomníky sa pripravujú.

■ PREKÁŽA JUŽNÁ STRÁŽ?

Je na neuverenie, že to, čo sa najmä zásluhou Československej obce legionárskej a Ministerstva obrany ČR darí v ďalekom Rusku, viazne na Slovensku. Súčasná legislatíva pritom jasne vymedzuje povinnosti pre samosprávy obcí, ale aj tak sa nájdu takí funkcionári, ktorí sa tvária, akoby Mnichovská dohoda a Viedenská arbitráž ani neboli nulitné, ale usilujú sa stále udržiavať čudné pomery, ktoré na okupovanom slovenskom území nastali v novembri 1938. Konkrétny príklad je práve z mesta Nové Zámky, kde boli v roku 1938 zničené až dva legionárske pomníky a tabuľa i busta majorovi Jelinkovi, ktorý v závere bojov v okolí mesta v júni 1919 padol.

Na novozámockom cintoríne sv. Jozefa sa však nachádzal nielen legionársky pomník, ale je tam v štyroch masových hroboch pochovaných aj 203 vojakov jedenástich národností – obetí prvej svetovej vojny a bojov na južnom Slovensku v roku 1919. Okrem čs. legionárov a dobrovoľníkov (väčšinou Čechov a Moravanov) sú tam pochovaní aj Maďari, Nemci, Rusi, Taliani, Poliáci, Rakúšania, Srbi... Mesto však tieto vojnové hroby v rozpore s ustanoveniami príslušných právnych noriem nielen neudržiava, ale jeho primátor už dlhší čas bráni aj dôstojnej spomienke na týchto padlých úpravou hrobov a umiestnením tabule, ktorá by pripomínala ich obeť a národnosť. Pomník bol dielom významného slovenského sochára Fraňa Štefunku a mal priamo symbolický názov – Južná stráž. Keďže sú na tomto mieste pochovaní nielen legionári, ale aj ďalší vojaci, Štefunko citlivo zobrazil vojaka nie v legionárskej uniforme, ale v uniforme rakúsko-uhorskej armády. Za kľáčiacim vojakom stála postava ženy – alegorická postava slobody či republiky...

■ FUNKCIONÁRSKA IGNORANCIA

Napriek iniciatíve viacerých občianskych združení, nadácií i jednotlivcov situácia v Nových

Zámkoch sa zamotáva, pretože súčasný primátor naďalej kladie prekážky tomu, aby sa hroby dôstojne upravili a to napriek tomu, že Ministerstvo obrany Slovenskej republiky poskytlo na tento cieľ aj finančnú dotáciu. Ani to nepomohlo zmeniť postoj tohto „histórie znalého“ funkcionára, podľa ktorého boli legionári len „najatí vrahovia“, ktorí lúpili, ničili a vraždili civilné obyvateľstvo. To nie sú vyhlásenia nejakého boľševického červeného komisára v Rusku v rokoch občianskej vojny alebo dajakého komunistického propagandistu, ale súčasného, demokraticky zvoleného primátora v občianskej, demokratickej spoločnosti, kde bývalé nacionálne nevráždivosti by mali byť už dávno minulosťou?

A pritom sú naporúdzaj aj pozitívne prípady. Stačilo by, keby sa novozámocký pán primátor išiel pozrieť do neďalekej obce Bajč na novopravený legionársky pomník alebo na spoločný hrob maďarských a československých vojakov, ktorí v roku 1919 bojovali proti sebe, ale teraz spia svoj večný sen na cintoríne v Štúrove. Nad týmto hrobom je aj trojjazyčný nápis, ktorý vyzýva na prekonanie minulých svárov a na budovanie spoločnej mierovej budúcnosti na oboch brehoch Dunaja.

Podľa novozámockej hlavy mesta je nepredstaviteľné, že by práve niečo také mohlo byť aj v „jeho meste“; obnova hrobov aj s tabuľami informujúcimi o čo ide, podľa neho „nie je aktuálna“. To, čo pochopili starostovia a hlavy miest v ďalekom Rusku, je v meste Nové Zámky na území Slovenskej republiky aj v súčasnosti fantazmagória.

Naozaj? Presadia príslušné slovenské ústredné orgány voči tomuto spupnému miestnemu papalášovi dodržiavanie slovenských a medzinárodných zákonov alebo sa naďalej takýto funkcionár a jemu podobní budú vysmievať snahám o dôstojnú spomienku na 203 obetí vojnových konfliktov? Uplatní sa právo alebo zvíťazí zase raz nezákonnosť a zlý úmysel podnecovať a udržiavať zbytočné národnostné napätie medzi Slovákami a Maďarmi na južnom Slovensku?

„Mýty v kultúrach rôznych národov sprostredkujúajú systémy rôznych hodnôt a pohľadov na podstatu bytia.“ (R. Berger) Táto základná skúsenosť v „pohľadoch na podstatu bytia“ nachádzala svoje umelecké vyslovenie v ľudových piesňach a v rozprávkach. Pravdivosť tohto tvrdenia sa až zarážajúco presne potvrdzuje aj v našej ľudovej slovesnosti, v ktorej sú zakódované archetypy slovenského národného bytia.

Horela lipka, horela...

Eva FORDINÁLOVÁ

V plnej miere som si ich posolstvo uvedomila, až som pochopila hlbinný zmysel piesne Horela lipka, horela. A keď som si, rovnako prekvapivo, uvedomila súvislosti s cyrilo-metodskou misiou...

Najskôr treba upozorniť na základný omyl pri našom súčasnom hodnotení obdobia pred prijatím kresťanstva na našom území, že bolo pohanské. Termín by sa mal prehodnotiť na predkresťanské. Aj z tých zopár zlomkov, ktoré sa z neho zachovali, možno vyčítať vysokú úroveň duchovného precíťovania sveta, svedectvom je napríklad text piesne (nápev sa nezachoval) Jano, jano, vajano (Jano, jano, vajano, / vyletela holubička včasráno. / Vyletela druhá / z červeného krúha, / vyletela tretia / zo záhrady z kvietia, / jano, jano, vajano.) Treba tu pripomenúť, že v mytológii našich predkov sa duša zomretých transformovala na holubicu.

Ale našej pozornosti v týchto súvislostiach úplne unikla pieseň Horela lipka, horela – zrejme preto, že sa nepretržite udržiava v národnom kultúrnom „repertoári“ až do súčasnosti (v ktorej jej poznanie zaniká, hoci som v rozhlasovom rozhovore zachytila informáciu, že práve táto pieseň je v japonských učebných osnovách zaradená ako reprezentatívny vzor európskej ľudovej piesne; jej pravdivosť som si však nemohla overiť).

Aký zmysel v skutočnosti ukrýva (presnejšie „odkrýva“) pieseň o horiacej lipke? Z dnešného pohľadu sa jej obsah vidí natoľko nelogický, až je prekvapujúci najmä fakt, že napriek tomu sa stále pevne v národnom kultúrnom vedomí držala. Azda preto, že ho dráždila čímsi (zdanlivo) iracionálnym? Tajomstvom?

Pozrime sa na text: „Horela lipka, horela, / pod ňou panenka sedela. // Keď na ňu iskry padali, / všetci mládenci plakali.“ Prečo tá panenka sedela pod horiacou lipkou a neodíšla do bezpečia? Prečo mládenci plakali a nešli ju zachraňovať? Azda nám aj jej rezká, durová melódia prekrýva (zakrýva) skutočný zmysel. (Pôvodný nápev bol iste iný, najbližšie je práve asi súčasná pieseň ňou nesporne inšpirovaná – Horela hora, horela... Zanimol, keď sa neskôr v kresťanskom období postupne zahmlieval jej pôvodný zmysel, zostávalo iba dráždivé tajomstvo odede už do „nesmútočného“ šatu.

Skutočný zmysel tejto piesne je obeť. Jej štyri verše majú rovnakú výpovednú hodnotu ako u Homéra Ifigénia v Tauride, resp. v Biblii príbeh o Jeftovej dcére. Dobrovoľná obeť vo vyššom záujme presahujúcom jednotlivca. Obeť ponúknutá Komusi, kto mohol pomôcť v stave najvyššej núdze ohrozujúcej bytie spoločenstva. V tejto piesni považujem za kľúčové slovo panenka. (Že si ho Moravanka po zaradení Lipky do svojho repertoára

nahrádila „má milá“, je iba potvrdením o nepochopení skutočného zmyslu, ale prečo by mali, keď sme ho nechápali ani my sami?) Aby obeť mala splniť svoje poslanie, bolo treba ponúknuť Komusi – vládcomi osudov nad nami – to najčistejšie, najušľachtilejšie, najkrajšie (preto „všetci mládenci plakali“). Nedočkaté panenky. Ale predovšetkým – išlo o dobrovoľný súhlas obetovať sa za záchranu iných. A pieseň razom získava logiku. A takú, až vyráža dych! Zarážajúcu našu ľudovú slovesnosť na najvyššiu úroveň.

Išlo zrejme o dlhodobé katastrofálne sucho, krajne ohrozujúce existenciu spoločenstva (výsledok obety azda naznačuje dodatok – „tečie voda zhora“). Ako však táto pieseň súvisí s cyrilo-metodskou misiou? Vieme, že po predchádzajúcich misiách talianskych, írskych, bavorských, ktoré nebolo možno nazvať úspešnými („reč našu nevedá a smešne ju lámú“ – J. Hollý: Cyrilometodiáda), byzantská misia prichádza k našim predkom so „zrozumiteľnou radostnou zvesťou“ štyroch evanjelií Nového zákona: Boh je láska. Zrozumiteľnou dvojako: Boh je láska a milujúci Otec (nie iba „starozákonný“ prísny, trestajúci sudca), ale ide aj o bezproblémové prijatie posolstva: „Miluj bližného svojho ako seba samého,“ veď ho „geneticky“ aplikovali, podľa svedectiev cudzích kupcov, už v predkresťanskom období prirodzenou ústretovosťou k hosťom, ale predovšetkým, ako práve obsah piesne napovedá, z domácej autopsie pripravovosťou aj úplne pochopiť a precítiť veľkosť Kristovej dobrovoľnej obety za celé ľudstvo, pochopiť jej duchovný rozmer. Porozume nie vlastnému zmyslu kresťanstva iba vnieslo do ich „pohľadu na podstatu bytia“ vyšší, pomenovaný zmysel. Svedectvom je unikátny Proglas Konštantína Filozofa: naši predkovia prijímali kresťanské posolstvo evanjelií „s hladnou dušou“, „túžiaci božím rastom rásť už odteraz“.

Konštantín Filozof a Metod vstúpili do duchovne vyspelého prostredia, medzi ľudí schopných nielen emocionálne aj rozumovo prijať novú „radostnú zvesť“ („nuž čujte, čo vám vlastný rozum hovorí“), ale aj po nej inštinktívne prahnúcich. Veď z tohto radostného prekvapenia Proglas vytryskol! Prichádza k vzájomnému prijatiu a prepojeniu v duchovnej rovine, viacnásobné Konštantínovo apostrofovanie „bratia“ („ale my, bratia, sme to všetko zväzili“) hovorí zreteľne o tomto vzťahu a my sa mu neodvažujeme v plnosti rozumieť. Takmer rovnako ako výpovedi piesne Horela lipka, horela... Treba nám nájsť odvahu na základe faktov pozrieť sa na „podstatu nášho bytia“, ktorou je duchovnosť a ústretovosť – a predložiť ju svetu ako záchranný pás.

Aké boli posledné dni A. Dubčeka – osobný priateľ o pretrvávajúcich pochybnostiach

Dokedy budeme o nevysvetlenej tragédii stále len hovoriť?

JUDr. Pavol POLLÁK - redakčne upravil: (ddk) -Foto: archív

Soboty a nedele v auguste v roku 1992 trávil Alexander Dubček s rodinou na chate na brehu Seneckých jazier. Vtedy mu nečakane prideli nového šoféra, aj keď o to nežiadal. Po návrate zo Švajčiarska – bolo to v júni – Úrad pre ochranu verejných činiteľov vymenil jeho obľúbeného vodiča Jána Želízka a nahradil ho príporčikom ŠTB Jánom Rezníkom...

Hrob veľkého slovenského politika v Bratislave.

S Jánom Želízkom som prežil Dubčekovu volebnú kampaň v máji 1992, prešli sme mnohé slovenské mestá a rád by som dosvedčil, že v Jánovi Želízovi stratil Dubček vysoko charakterného a čestného človeka, s ktorým si veľmi dobre rozumeli, kým Ján Rezník bol pre neho úplne neznáma osoba. Ešte aj dnes si kladím otázku? Kým nasadená? A s akým cieľom?

■ JAZDIL AKO KASKADÉR

V sobotu 29. augusta bol A. Dubček na oslavách Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, vystúpil tam s prejavom. V nedeľu sme sa spolu zúčastnili na oslavách SNP v Dubčekovom rodnom Uhrovci. Auto riadil Ján Rezník. Viezol nás tak, že podľa mňa to bol vodič kaskadér. V pondelok, v posledný augustový deň, s podpredsedom Slovenskej sociálnodemokratickej strany J. Wolfom a poslancom Federálneho zhromaždenia ČSFR Lubošom Bystrickým cestoval A. Dubček do Brna – tam sa konala rozlúčka s bývalým predsedom československej sociálnodemokratickej strany Horákom, ktorý sa vracal naspäť do USA, a stretnutie s novým predsedom strany M. Zemanom.

Prvého septembra v tragický deň havárie na 88. kilometri diaľnice Bratislava – Praha od rána husto pršalo, priam lialo. V to ráno o pol ôsmej som niesol Dubčekovi plný plech tvarových buchiet (mal ich veľmi rád), ktoré mu zavše napiekla moja manželka. „Kastelán“ dubčekovského bratislavského domu na Mišíkovej ulici 31 mi povedal, že Dubček už pred chvíľou odišiel so šoférom Rezníkom na zasadnutie Federálneho zhromaždenia do Prahy a pred vtedajšou kaviarňou Luxor v strede mesta mal zobrať ešte L. Bystrického. Napokon sa ukázalo, že ten s nimi necestoval. Dodnes zostáva nevysvetlenou záhadou, kde v to tragické ráno bol šofér Rezník, keď auto z garáže SNR na Župnom námestí v Bratislave, vtedajšom sídle Slovenskej národnej rady, prevzal o šiestej hodine ráno a na Mišíkovu ulicu, ktorá je takrečeno na skok, na päť minút jazdy autom, prišiel pred pol ôsmou. Kde bol?

■ TRAGÉDIA PRI HUMPOLCI

Tragédia na 88. kilometri sa odohrala o pol desiatej – o 9.30 h. Alexander Dubček po havárii odviezli do okresnej nemocnice v Humpolci a ešte v ten deň priletel vrtník Federálneho ministerstva vnútra ČSFR a ťažko raneného Dubčeka previezli do Prahy do nemocnice tohto ministerstva na Homolke. Kto dal príkaz na prevoz na Homolku a nie do Brna

vzdialeného 15 kilometrov? Veď tam sa nachádzala jedna z najlepších neurochirurgických a ortopedických kliník! Stalo sa tak napriek tomu, že Dubček žiadal prevoz do Brna!

Medzi prvými, ktorí už na tretí deň po havárii navštívili Dubčeka, bol predseda FZ ČSFR Michal Kováč. Po ňom – na desiaty deň hospitalizácie – prišiel aj V. Havel. V polovici septembra sa mi podarilo Dubčeka v nemocnici na Homolke navštíviť vďaka Michalovi Kováčovi. Ten však musel veľmi tvrdo presvedčať MUDr. M. Ročena, primára nemocnice, aby povolil návštevu najbližšiemu priateľovi.

■ POVZBUDZUJÚCI LIST

Niekoľko dní predtým som poslal Dubčekovi list, ktorý, ako som potom zistil, mu prečítali. Bolo v ňom toto moje vyznanie: „Drahý Šaňko, z úprimného srdca Ti želáme skoré uzdravenie, sme s Tebou a zdieľame Tvoje ťažké položenie. Život Ťa tvrdo skúša. Prežil si toho veľa a v ťažkých situáciách, preto veríme, že nám vydravieš a vrátiš sa medzi nás. Tvoju múdrosť, rozvážnosť a hlavne Tvoj ľudský úsmev potrebujú dnes nielen Slováci, ale i Česi, Maďari, Rusíni a Nemci žijúci v ČSFR, ale potrebuje Ťa celá Európa a celý svet. Dubček je len jeden! Budeme netrpezlivo čakať, Hanka napečie Tvoje obľúbené tvarohové buchty a oslavíme Tvoj návrat medzi nás. Máš mimoriadne pevnú vôľu, preto veríme, že sa z toho dostaneš. Držime Ťi palce a sme s Tebou Tvoj Paľo a Hanka.“

Zreteľne si pamätám pohľad na A. Dubčeka s obviazanou hlavou a na jeho slová: Mám preborené prsia a tu, rukou ukázal na pravú stranu, mám naštiepenú bedrovú kosť. Neboj sa, Paľko, ja sa z toho dostanem. A za list Ti ďakujem.

■ ZO SÚDNEHO PROCESU

Z rozhovoru aj z dokumentov procesu s J. Rezníkom viem, že od Bratislavy šiel veľmi neisto a nepozorne. Vo vozidle sa odohral tento rozhovor...

Dubček: „Pán Rezník, čo je to s vami, ako to jazdíte?“

Vodič: „Pán predseda, zle som spal, som unavený.“

Dubček: „Dobre, zastavíme sa U krížov... (Reštaurácia U siedmich krížov), vypijeme si kávu, veď na mňa v parlamente počkajú.“

Vodič: „Nie, pán predseda, ja som ráno v SNR vypil dve kávy.“

Dubček: „Tak dobre, poďme ďalej...“

Pár kilometrov pred osudným 88. kilometrom si J. Rezník zapol bezpečnostný pás, Dubček bol pre-

kvapený, sám sa chcel tiež zapnúť, lenže bezpečnostný pás predného sedadla bol pokazený – na to Dubček preliezol z predného na zadné sedadlo, kde ho zastihla tragédia.

■ NEVYSVETLENÉ OKOLNOSTI

Ďalšou, dodnes nevysvetlenou okolnosťou je, že prvé zdravotné spisy z ošetrovania A. Dubčeka v nemocnici v Humpolci sa záhadne stratili. Súd s J. Rezníkom, ktorý sa potom konal v Českých Budějoviach, sa s týmito zdravotnými záznamami zoznámil, v nich bolo uvedené, že v krvi vodiča Rezníka sa zistili uspávacie prostriedky. Tento nález bol pre súd rozhodujúci pri vynesení rozsudku – J. Rezníka odsúdili za neopatrné riadenie vozidla. Trest si nikdy neodsedel; V. Havel ako prezident ČSFR mu udelil amnestiu.

Koncom septembra 1992 sa zdravotný stav Alexandra Dubčeka dramaticky zhoršil – lekárske konzilium rozhodlo o ďalšej operácii chrbtice a miechy. Operáciu urobili bez súhlasu najstaršieho Dubčekovho syna Pavla. Keď sa priatelia z Bolonskej univerzity dozvedeli o Dubčekovom vážnom zdravotnom stave, vďaka osobným vzťahom s predsedom talianskej vlády Prodim zariadili, aby do Prahy priletelo osobitné vládne lekárske lietadlo s vybavením a personálom a previezlo A. Dubčeka do Talianska. Prevoz sa však, žiaľ, neuskutočnil. Zamietnutie transportu sa odvolávalo na ministra ČSFR, ktorý nedal súhlas na prevoz so slovom: „Alexander Dubček je československý štátny občan a nesmie opustiť Československo.“ A tak sa Dubček a Prodimov priateľ Caffeo vrátil s prázdny m lietadlom naspäť do Talianska.

■ NEUVERITELNÁ SPRÁVA

Synovia Alexandra Dubčeka spomínajú, aké ťažkosti mali s návštevami otca v nemocnici na Homolke; návštevy povoľoval osobne len riaditeľ nemocnice a ten bol často v Prahe na poradách ministerstva vnútra – celé hodiny čakali, kým sa vráti na Homolku.

Od začiatku novembra už Dubčeka udržiavali pri živote len pomocou prístrojov a 7. novembra večer o 21.45 h Alexander Dubček zomrel. Na druhý deň, ôsmeho novembra 1992, Československý rozhlas o 9.30 oznámil československým poslucháčom oficiálnu správu o úmrtí.

Pre mňa to bola zdruvajúca zvesť, nemohol som jej ani uveriť. V osobe Alexandra Dubčeka odchádzala najčistejšia a najcharakternejšia postava slovenských dejín od čias Ľudovíta Štúra. A odišla nečakane. Michal Kováč, predseda Federálneho zhromaždenia ČSFR, ešte v nedeľu 8. novembra 1992 v rozhlase všetkým občanom Československa oznámil, že sa bude konať štátny pohreb na pôde československého parlamentu v Prahe. Nasledovali rozhovory predsedu českej vlády V. Klause s predsedom slovenskej vlády V. Mečiarom a ich výsledok, ktorý nikto nečakal, znel – nie štátny pohreb, ale štátna rozlúčka. A nie v Prahe, ale v Bratislave. Hanba.

Pitva A. Dubčeka sa konala až na štvrtý deň po jeho smrti. A ešte v roku 1993 nemali deti A. Dubčeka úmrtný list otca.

■ ANI POSLEDNÉ ZBOHOM

V piatok trinásteho novembra prevážali telo A. Dubčeka z Homolky na Ruzyňské letisko. Viezli ho okra-

da Slovenskej národnej rady, a Vladimír Mečiar, predseda vlády Slovenskej republiky, predseda rakúskeho parlamentu, dnes prezident Rakúskej republiky Heinz Fischer, Ritta Süsmuthová, predsedníčka Bundestagu, spolkového snemu Spolkovej republiky Nemecko, a generálny tajomník Socialistickej internacionály Pierre Maurois.

■ ANI SLOVO ČESKY!

Na cintoríne v Slávičom údolí pochovávali Dubčeka do jednoduchého hrobu. Rakvu zahalovala československá štátna vlajka. Nad otvoreným hrobom sa lúčil starosta rodnej obce Uhrovec, ďalej priateľ Alexandra Dubčeka Ladislav Ťažký, predseda talianskeho parlamentu so skupinou senatorov. Môžeme len ľutovať Čechov, že ani pri rozlúčke v Slovenskom národnom divadle a ani na Cintoríne v Slávičom údolí nezaznel prejav účasti ich strany, ani slovo česky. Nebola to náhoda. Priťom Alexander Dubček patril aj Čechom. Nielen svojou úlohou v histórii Čechov a Slovákov, ale i srdcom.

Do otvoreného hrobu na rakvu som spustil kyticu z 21 červených ruží, kyticu od priateľa, s ktorým Dubček prežil spoločne ťažkosti, radosti, utrpenia, nástrahy, víťazstvá i pokory počas 43 rokov priateľstva. Kytica symbolizovala slová, ktoré mi vstali v mysli v tejto ťažkej chvíli: Slovenská republika si pochováva svojho nezvoleného prezidenta. Nebolo mu dopriate dožiť sa dňa, keď mal prevziať kľúče od osudov Slovenskej republiky. Slovensko potrebovalo do svojho čela muža, ktorý vošiel do vedomia sveta ako človek, ktorý postavia ľudskosť ako zákon života. Zahynul tragicky, v nádejnom čase, ktorý ho už po druhý raz potreboval. Podivne nám odchádzajú predstavitelia slovenského národa.

■ HERCOV OBRAZ

Juraj Sarvaš to vytkesil dojímavým obrazom: „Jeden na modranskom háji sa postrelí, druhý na rodnú zem nedoletí, tretiemu slučku zatiahnu, štvrtý nám z auta vyleti...“

Bože svetov, to sú naše slovenské kalvárie. Alexander Dubček ho-rel za pravdu, slobodu, ľudskosť a spravodlivosť. Po celý život kráčač cez prekážky. Hľa, dejiny slovenské! Toľko do kytice do Tvojho hrobu, drahý môj priateľ, nezvolený prezident Slovenskej republiky, ktorý ostal v našich myšliach pod najkrajším menom – ľudský človek.

Dnes už nikto nemôže nepriznať, že československé udalosti za demokratickej éry vošli do svetových dejín. Alexander Dubček sa stal veľkou osobnosťou vo svete, pretože – podľa mňa – sa dôsledne postavil na stranu ľudu. Bývalý uzurpátorskú politiku chcel zmeniť a postaviť do sluzieb verejného záujmu. Pod jeho vedením dostali veci pravý obraz a pravé meno. Sloboda sa stala slobodou a demokratizácia sa naozaj pohla smerom k demokracii a humanizmu. Na Dubčekovom príklade vidíme, že nie dejiny tvoria mužov, ale muži tvoria dejiny. Alexander Dubček sa stal svetovou postavou sám. Dnes už je známy svetu bez toho, aby jeho obraz niekto musel hľadať v slovníkoch. Pre dejiny pôsobí ľudsky, prirodzene, povzbudzujúco a civilizovane.

Pomník A. Dubčeka pri mieste jeho smrtelnej nehody.

Prečo niektorí slovenskí spisovatelia programovo špinia svoju vlasť Syndróm Hostel — zmenili kritiku na kopance

Maroš M. BANČEJ – Foto: autor

Keď v roku 2005 natočil americký režisér Eli Roth brakový horor Hostel, distribučné spoločnosti ho ponúkali s podtitulom Hrôza na Slovensku. Nemenované slovenské mesto bolo v tomto trápnom krváku vykreslené ako schátraná diera plná narkomanov, cigánskych detských gangov, radodajných dievčat a úchylných vravov. Film mimochodom nateľali v Čechách a režisér sa po burke protestov Slovákom ospravedlnil, aj keď priemerný Američan má viac než hmlistú predstavu, kde vlastne Slovensko leží.

Krásu Slovenska nezničia ani negatívne romány o ňom na objednávku.

Na rozdiel od neho slovenskí spisovatelia by mali mať viac než presný obraz o svojej vlasti. Napriek tomu sa u niektorých prejavuje takzvaný „Syndróm Hostel“ a nevynechajú jedinou príležitosť, aby si do krajiny pod Tatrami nekopli.

V slovenskej literatúre nemáme

núdzu o poviedky, novely či romány, v ktorých sa ich autori nanajvyš kriticky pozerajú na Slovákov, ich nártury a život. Od Jonáša Záborského a jeho poviedky Dva dni v Chujave z roku 1873, cez novelu Ťapákovci od Boženy Slančíkovej Timravoy z roku 1914 až po román Demokra-

ti od Janka Jesenského z konca tridsiatych rokov. Samozrejme, že by sa dala vymenovať celá plejáda spisovateľov od predvojnových čias až po dnešok, ktorí si schuti zgustnú na našich chybách, malosti či naopak prehnano veľikášstve, ale aj napriek kritickým slovám je v podtex-

te cítiť, že ich síce podobné neblahé javy srdia, ale veria, že to dobro v nás napokon preda len zvíťazi, a spolu s nimi to tak cíti aj ich čitateľ.

■ MAJSTRI ZRKADIEL

Keď na sklonku osemdesiatych rokov vyšla burleskná novela Pavla Vilikovského Večne je zelený..., vefa čitateľov zalapalo po dychu. Autor si sarkasticky uťahoval z klišé, ktoré máme vžitie v prípade jednotlivých európskych národov, a nešetril ani Slovákov. Na tému Štefánik napríklad napísal, že je to pre Slovákov ako hračka. Sú dobrí? Dáme im Štefánika, nech sa pohrajú. Ne poslúchajú? Tak im generála zasa vezmeme. Začiatkom deväťdesiatych rokov prišiel Peter Pišťanek s románom Rivers of Babylon, ktorý je už dnes kultovým čítaním. Príbeh kotolníka, ktorý sa v Bratislave vyšvihne cez kariéru veksláka až na post super bohatého hoteliera s čulými politickými väzbami, je mrazivo humorný aj dnes. Najmä dnes po gorilích tancoch, ktorých sme nedávno boli svedkami a ktoré sa tichučko skončili na vymrznutých námestiach za dôstojného nezáujmu politikov a v podstate aj korporátnych médií. Spomínaní autori sú len najviditeľnejšou špičkou celkom slušného literárneho ľadovca, ktorý v sebe zahŕňa autorov s bystrým pozorovacím talentom, invenciou a ostrým perom. Tých, ktorí by sa azda aj urazili na frázu označujúcu spisovateľa za svedomie národa, ale ktorí presným a nekompromisným nastavením zrkadla svojim rodákom nútia ich klásť si otázky a hľadať odpovede.

■ KOPNÚŤ SI

Avšak v úplne inom garde je časť autorov, ktorí ako keby trpeli alergiou na všetko, čo sa týka

Slovenska. Od histórie počnúc až po ľudí, ich životy, názory, správanie sa. Táto alergická reakcia sa ako každé ochorenie prejavuje prudkou reakciou spojenou s nevoľnosťou, ktorá má za následok žlčovitú výplody plné znevažovania a cieľeného posmechu. Tu nejde o humor, zveličenie, ironiu či sarkazmus, ktoré majú poukazať na chyby a nešváry, aby tieto „chyby v programe“ spoločnosť ľudí riešilo. Tu ide o paušálne znevažovanie všetkého slovenského v mene akéhosi efemérneho „svetoobčianstva“. Nedávno vydal istými médiami mohutne preferovaný autor „poviedkový román“ Naum, ktorý sa paradoxne volá podľa jedného zo svätých sedemdesiatnikov, podľa svätého Nauma Ochridského. Okrem niekoľkých svetových metropol sa dej knihy preda len odohráva najmä na Slovensku. Zadubene provinčnom, plnom otupených ľudí slopúcich alkohol, nekultúrnych, ignorantských a (ako inak) nacionalistov, ktorí sa motajú v ošarpaných uliciach mestečiek a dedín stále dookola najmenej posledných päťdesiat rokov. Čitateľ je po prečítaní podobnej lektúry znechutený až zhnusený, čo labilnejšie povahy sa začínajú podvedome hanbiť za to, že patria k tomuto národu.

■ NEISTOTA AUTORA

Zrejme takýto vzťah k vlastnému národu spôsobuje autorova neistota. Neistota prameniaca z osobných frustrácií, ktorú niektoré zahraničné agentúry a nadácie blahosklonne liečia štipendiami a grantmi. Nič totiž nevie prefikáneho a v podstate domýšľavého suseda viac potešiť, ako keď mu z vedľajšieho dvora príde nepodarený syn pána domáceho a za nejaký ten grajciar označí svoju rodinu za bandu nahľúplých skrachovancov.

Hriešna pamäť knihy vôbec nie je hriech...

Bystrík Šikula: Porušenie intimity, Regent, Bratislava 2011

KNiha TÝŽDŇA

BYSTRÍK ŠIKULA

Porušenie intimity

Spisovateľ a šéfredaktor mesačníka Slovenské pohľady Bystrík Šikula je rodák zo stredoslovenskej Podbrezovej (1956). Vyrástol však najmä v lone malokarpatskej prírody okolo Modry, ktorá vždy bola svojimi lesmi, vinohradmi a záhradami veľkým dvorom inšpirácie pre všetkých autorov nosiacich šikulovské priezvisko.

Skúsený literárny kritik a redaktor vstúpil knižne do literatúry publicistickými generačnými literárno-kritickými článkami v deväťdesiatych rokoch. Jeho prvé autorské prózy, románové novely Objatia mŕtvych otcov (2000) a Vôňa santalového dreva (2004) predznamovali veľký román, ktorým autor očakávane potvrdil svoju schopnosť ponoriť sa v príbehu až do špičky kostí postáv i samého seba, lebo veď to je údelom rozprávača, ktorý napísané aj zažil. Výsledok v podobe rozsiahleho románu Porušenie intimity je doterajším vyvrcholením prozaickej tvorby Bystríka Šikula.

Ako napísal Bohuš Bodacz, literárny kritik a Šikulov generačný spolupútnik: „Román je plný úvah, zamyslení, reflexii i filozofických poznámok, no predovšetkým je to román o vzťahoch, nezriedka o najintímnejších vzťahoch, kde najčastejšie prichádza k vzájomným poraneniam a porušeniam intimity. Šikula s obľubou zachytáva svojich hrdinov vo vypätých emocionálnych situáciách. A robí to strhujúcim a presvedčivým spôsobom, vycibreným aj ihravým jazykom rodeného a často bujného a bujarého rozprávača so zmyslom nielen pre tragédiu, ale aj komédiu či frašku. Šikulov román sa odohráva v súradniciach lásky, nenávisť, priateľstva, nezištnej pomoci aj podrazov a intrigánstva a súčasne v ponovembrových spoločenských súradniciach, ktorým dominuje divoká privatizácia, rozkrádanie vo veľkom, vznik mafie, rýchlochobohatkov, kult peňazí, strata hodnôt i prevracanie kabátov a premeny charaktarov, čo Šikula trefne pomenúva.“

Autor dostal za dielo Cenu Slovenského centra PEN.

(rkh)

MEDAILÓN

Detvianský rodák, literát, politik a novinár Imrich Kružliak sa 8. decembra dožil 90 rokov. Patrí medzi významné osobnosti našich moderných dejín. Tak ho vníma Slovensko a aj mnohí v zahraničí.

Zažil všetky víchrice tohto storočia – zánik a vznik štátov, výmeny režimov, prevraty a revolúcie, dve svetové vojny. Je živým svedkom prežitých kalvárií a prežitých nádejí slovenského národa v tomto storočí. Za-

Živý svedok kalvárií slovenského národa

čal pracovať v Slovenskej lige, potom bol šéfom slovenskej tlače, v roku 1944 bol v SNP ako redaktor Národných novín a po vojne ich šéfredaktor. Neskoršie bol šéfom kabinetu poverenika výživy Ing. K. Fila. V roku 1947 ho zatklí v tzv. sprisahani proti republike. Prešiel surovou vyšetrovacou policajnou tortúrou, následky – vybité zuby, odtrhnutá oblička... Po vyšetrovacej väzbe ho prepustili do procesu. V roku 1949 ušiel na Západ. V neprítomnosti ho odsúdili na 15 rokov väzenia. Začala sa 40-ročná emigrácia: Viedeň, Salzburg, Mnichov, New York, Toronto.

Nasledovala práca v kultúrnej redakcii Slobodnej Európy, kde vysielal pod menom Anton Prokop, ktorého maďarskí Kunovi bolševci obesili v jeho rodnej obci na lipe pred kostolom ako „pansláva“ na Tuňičnú nedeľu v roku 1919. Od roku 1972 bol redaktorom časopisu Horizont, ktorý je spájaný s našim Kultúrnym životom. Keď raz vyjde kronika slovenských osudov z článkov v Horizonte, ukáže sa, ako blízko si stáli slovenský domov a slovenský exil. Bol významným funkcionárom Svetového kongresu Slovákov, ktorý budoval so Štefanom Romanom. Stal sa predsedom Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí.

V roku 1989 sa vrátil na rodné Slovensko. Nestal sa ako exulant v iných národoch poslancom, ministrom, riaditeľom, ostal iba uvážlivým kritikom, analytikom situácie. Imrich Kružliak je vzdelaný, rozhladený národovec, Európan, bojovník za ľudskosť, dôstojnosť a rovnoprávnosť slovenského národa.

Pavol POLLÁK

HUMORESKA

My tých Čechov nikdy nedobehneme, ani keby nám bežali oproti. V januári budú voliť prezidenta. Kandidovali či kandidujú ľudia, ktorých im môžeme tupo závidieť. Iba jediný z minulých slovenských kandidátov na hlavu štátu sa im vyrovná. Sám si hovoril generalissimus Reálnych vied GRSc Alexander Járay z Košíc a trápilo ho azda jedinú. Aký je rozdiel medzi nulou a ničím.

Medzi trinástimi menami kandidátov na českého prezidenta sú len tri českého pôvodu. Ostatné sú nemecké a jedno japonské. Na Pražský hrad chce umelec a profesor Vladi-

mír Franz. Je potetovaný od hlavy až po päty a hovorí mu Avatar, podľa filmu kde behali modrí ufóni. Začal počúvať i na meno Franztomas. Český prezident-ský kandidát potrebuje minimálne 50 tisíc petičných hlasov a cisár Franz Vladí-

zo 61 tisíc podpisov vymazali polovičnému Japoncovi s českým pasom a celému senátorovi Tomiovi Okamurovi. Vôbec nebrali do úvahy fakt, že nešvindľoval. Iba dokázal stvoriť nového českého človeka. Z náhodne vybraných osem a

mŕtvych. Na jej petičné hácky sa vlastnoručne podpísal rekordný počet dovtedy mŕtvych ľudí. Aj mi je smutno, že ju neuvidím skladať vo Vladislavskej sále prezidentský slub. Určite by prišla vymodená ako v Náchode, keď robila po-

skeho aktivistu za ľudské práva Ivana Veselého, ktorý jej ukázal ľudské práva ženy v cigánskej rodine. Keď po bandáži žalúdka schudla zo 103 na 58 kg, tak ho to zrejme nasrdilo, keďže schudnúť je pre ženu v ich komunite smrteľným hriechom rovnako, ako nasadiť mužovi parohy. Veselo ju mlátil a vyhŕžal sa jej smrťou. Advokátka sa po rozvoze vydala druhý raz. Jej terajšieho odsúdili v roku 1978 za lúpežný prepád sporiteľne. Pri lúpeži zomrel zo šoku na infarkt náhodný svedok. Na súde sa odsúdený lupič bránil, že mu nešlo o peniaze, ale o skúsenosť na napísanie knihy. Prvý muž by sa mi na post partnera českej prezidentky páčil síce viac, ale aj druhý má svoje čaro.

Milan Zemo

My tých Čechov asi nikdy nedobehneme, našťastie...

mír ich mal za chvíľu 88 tisíc. Raz dar-mo, duch Švejka v Čechách nezahynie ani v deň konca sveta.

Zo súťaže o poctu venčiť českého leva na Hradčanoch traja kandidáti vypadli. Nemali dostatočný počet podpor-ných mien, lebo im mnohé ministerstvo vnútra vyškrtlo ako neplatné. Až 26 tisíc

pol tisíc jeho podporovateľov 1 835 ľudí nikdy neexistovalo. Z platných má byť minimálne 15 tisíc podpisov od Tamaga-čiho a jeden od japonskej TV star psa Gora.

Večne neúspešná kandidátka Jana Bobošíková dokázala niečo, na čo si zatiaľ trúfol iba Ježiš Kristus. Vzkriesila

rotkyňu súťaže Muž roka a bulváry denník Blesk ju nazval Fifinka.

Potrebných 50 tisíc hlasov nenazbiera-la ani známa advokátka Klára Samková. Exotická žena s talianskymi koreňmi bola poslankyňou Federálneho zhromaždenia za Rómsku občiansku iniciatívu. V roku 1993 si vzala za muža róm-

Šesťdesiat rokov po poprave o osudových okolnostiach násilnej smrti V. Clementisa Príznačné mlčanie o obludnej dobe krutých represálií

Peter ŠTRELINGER - Foto: archív

Za bývalého režimu zvyklo sa hovoriť o päťdesiatych rokoch iba „Pošušky“ – parafrázujúc názov básne Laca Novomeského. A dnes – za demokracie – zvykne sa už o tejto dobe hovoriť zas veľmi málo. To sa týka i Vladimíra Clementisa, novinára, štátnika, bývalého ministra zahraničných vecí. Clementis – jediný Slovák popravený v procese so Slánskym. Veľká, osudová osobnosť Slovákov, ktorú dávame na roveň Štúrovi, Štefánikovi či Dubčekovi. Aj pre ich tragické, záhadné konce, kruté definitívy...

S Lacom Novomeským (vľavo).

Ak už o smrti Vladimíra Clementisa premýšľame v širších súvislostiach, pripadá mi zvlášť kruté, že musel násilne zomrieť necelé tri mesiace po dovŕšení päťdesiatky (narodil sa 20. septembra 1902). Osudovo znejú preto slová listu, ktorý mu napísala jeho milovaná manželka Lída – „Háďička“ – týždeň pred jubileom.

Praha 14. septembra 1952
Drahý môj, milovaný Vlado, tak teda predovšetkým, predsa len ku tej Tvojej mladšej päťdesiatke, prijmi od nás všetkých najúprimnejšie pranie dobrého zdravia, mnoho šťastia a aby sa už skoro všetky Tvoje túžby a želania splnili, aby si sa nám skoro domov vrátil! Tak by som chcela, aby si mal v ten deň dobrú vôľu a od rána sa na mňa usmieval, aby sa Ti ten deň chytrý minul v dobrých nádejavoch do budúcnosti! A predstav si nás všetkých, ako v neviditeľnom kruhu sme stále okolo Teba, aj s tým neviditeľným pripitkom, ktorý ostane pripravený na Tvoj návrat medzi nás, do nášho Teba vrúcne milujúceho kruhu a pod našu opateru, kedy sa, ako sa tak strašne teším, zase budeme môcť o Teba starať, opatrovať a všetko odlúčiť Ti vynahradiť! Lutujem len, že ani tú fajocku Ti poslať nemôžem a žiarim na tie dve, o ktorých píšeš, že Ti verne slúžia a túto ťažkú dobu s Tebou prekonávajú. No ak Ti popraskali, veď už si vyberieš zase nejaké poriadne, a zatiaľ azda ešte vydržíš...

A tak čas ubieha pomaličky a smutne bez Teba, veď často myslím na Tvoj obľúbený Appolinairov verš: „Dni odchádzajú etc...“, ale po takej strašne dlhej dobe musí, musí sa zase všetko vyjasniť a šťastie sa nám vráti! Tak môj Vladiček drahý, zabudni, alebo lepšie nemysli na to, že by Ti mohlo byť už päťdesiat, pamätaj, že nás čaká nový život, ktorý všetku ťažobu a žiaľ zaženie, že roky čítať ozaj nebudeme. Ruky Ti tisnem vrúcne, drahý môj, všetci Ťa vrelo zdravia a bozkávajú, najviac táta a máma s verným Bročkom a ja stále som v duchu u Teba, šicko najlepšie Ti prajem a ešte raz, aby si nám zdravý a pokojný bol až do toho nášho stretnutia, bozkávam a objímam si Ťa, Vlado môj drahý.

Tvoja Lída

Zároveň si musíme uvedomiť, že v upokojujúcich vetách Lídy Clementisovej je vedomé klamstvo, aby Vlado Clementis neprišiel na to, že ten list mu píše z väzenia. Neuveriteľne obludná doba komunistických represálií neušanovala ani jedného z najtalentovanejších slovenských politikov.

Podľa svedectva Lídinho brata, Clementisovho švagra Ing. Jana Pátka, „mraky sa začali sťahovať“ už v októbri 1949, keď minister zahraničných vecí ČSR Dr. Vladimír Clementis odcestoval ako vedúci delegácie na Valné zhromaždenie OSN do New Yorku. Práca československej delegácie pod vedením ministra Vladimíra Clementisa bola veľmi úspešná a mala ohlas v amerických médiách, no na druhej strane sa v novinách začali objavovať správy a články, ktoré sponchybovali jeho pozíciu na poste ministra zahraničných vecí a vo vláde, zdôvodňujúc to tým, že Clementis je známy svojím slovenským nacionalizmom, no najmä protestom pri podpise Stalinovho paktu Ribbentropa s Molotovom. Vrcholom týchto informácií boli palcové titulky v NEW YORK TIMES A WASHINGTON POST, že sa pripravuje s ním súdny proces a Clementisovi hrozí smrť po návrate domov do ČSR.

■ NEVYPOČUTÉ VAROVANIA

V novinách boli uverejnené rady a varovania, aby sa domov nevracal. Clementis podľa Pátka týmto správam a hrozbám neveril, „vec spočiatku bagatelizoval, zľahčoval a odmietal všetko svojim charakteristickým smiechom. Po čase sa však stal smutnejší, zamyslenejší, hoci nestrácal elán do práce. Skôr strácal náladu...“

A tu prichádza ďalšia obludnosť: z podnetu ministerského predsedu Klementa Gottwalda a zastupujúceho ministra zahraničných vecí Viliama Širokého letí do New Yorku Clementisova manželka Lída, ktorú dokonca na letisko v Ruzyni vypravil sám Široký, čo malo byť prejavom dôvery. Varovania pre Clementisa, aby sa nevracal domov, však pokračovali ďalej, tlmočil mu ich pred návratom do vlasti v decembri 1949, ako spomína Jan Pátek, aj neznámy muž, ktorý bol hosťom Adolfa Hoffmeistera na stretnutí vo francúzskej reštaurácii U zla-

tého telaťa v New Yorku (bol to nemecký utečenec Erich Juhn), ale Clementis nad tým iba mávol rukou.

Predsedom VI. Valného zhromaždenia OSN bol filipínsky minister zahraničných vecí Romulo, ktorý pred návratom do vlasti pozval československú delegáciu na koktail do obytných priestorov v mrakodrape Empire State Building. Na tomto stretnutí mal s Clementisom dlhý, dôverný rozhovor. A Jan Pátek vo svojich nepublikovaných pamätiach píše: „Dlho som si uchovával Romulov telegram adresovaný ešte na palubu lode Ile de France, v ktorom Vladovi dôrazne opakoval svoje veľmi vážne varovania, ktoré predtým vyslovil aj osobne. Telegram sa stratil, keď nás po Vladovom zatknutí násilne vystaňovali z bytu Na Valoch na Hradčanoch.“

■ DARČEK PRE UDAVAČA

A ešte jedna spomienka Jana Pátka je neobvyčajne dôležitá. Pri nakupovaní darčeka pri odchode z New Yorku Vlado Clementis trval na tom, aby vybrali nejaký pekný darček pre Viliama Širokého. „Práve ten sa však ukázal ako jeden z jeho katanov,“ spomína Pátek. „Preto ho neospravedlňuje ani to, že po rokoch v Sanopse (stranické štátne sanatórium), hoci bol už na smrť chorý, prišiel za Lídou, ktorá sa na Dobříši tiež liečila zo svojich častých recidív a z chorôb z krutého dvojročného väzenia. Na kolenách pred ňou plakal so slovami: „Čo som to len Vladovi vykonal?““

Karty sa odkrývajú. Viliam Široký bol doma nepochybne jedným z hlavných strojcov likvidácie Vladimíra Clementisa. Ten na najvyššom straníckom orgáne zaútočil na Clementisa a obvinil ho ako vodcu slovenského buržoázneho nacionalizmu. Stranícke byro neprijalo Clementisovu sebakritiku. Odvolalo ho z funkcie ministra zahraničných vecí. Z významného člena vlády bol zo dňa na deň doslova bezvýznamný úradník štátnej banky na Václavskom námestí, kde až do svojho uväznenia v januári 1951 pracoval ako vedúci oddelenia cenných papierov.

■ POMSTA A INTRIGY

Blízke osobné vzťahy Clementisa a manželky Lídy k Viliamovi Široké-

mu na jednej strane a na druhej nepriateľstvo, pomsta a intrigy. Trochu nepochopiteľné. Položil som túto otázku aj autorovi knihy o Vladimírovi Clementisovi Dr. Štefanovi Drugovi. Ten bol presvedčený o tom, že Široký bol beznádejne zamilovaný do Lídy Clementisovej a Vladovi Clementisovi túto krásnu ženu závidel. A závidel a žiarlil aj na Clementisovu popularitu, na Clementisove morálne, ale aj odborné kvality; nemohol sa zmieriť s tým, že nedosahoval jeho úroveň. Široký mohol poraziť Clementisa iba úskokmi a podlosťou. A to sa napokon aj podarilo. Ako sme svedkami aj z posledných čias a afér politického života, politiku a politikov nevedú iba vysoké a ušľachtilé ciele, ale často aj nízke, špinavé úmysly.

Hoci bol Viliam Široký v čase komunistického prevratu v roku 1948 a počas represálií sivou eminenciou, predsa len nehral „prvé husle“. Hlavnou personou bol predsa Klement Gottwald.

■ HISTÓRIA BARANICE...

Krátky filmový strih – február 1948, manifestácia na Staromestskom námestí v Prahe. Gottwald sa práve vrátil z Hradu od prezidenta Beneša a oznamuje „slávnú zvesť“ o rezignácii časti ministrov. Hneď vedľa neho na tribúne stojí Vladimír Clementis s baranicou na hlave. Bolo mrazivo, a tak ponúkol svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „veľkého Februára“ vymazali, ostala iba Clementisova baranica na Gottwaldovej hlave.

A zase sme pri vzťahoch: Keď sa Vladimírovi Clementisovi v roku 1929 podaril dobrodružný útek pred fašizmom cez svoju baranicu Gottwaldovi. Clementisovu tvár neskôr zo všetkých fotografií „ve

V tomto roku sme si pripomenuli dvestodvadsiate výročie jeho vzniku Niekoľko slov o Slovenskom učenom tovarištvu

Peter CABADAJ – Foto: ALU SNK

V rokoch 2012 a 2013 si pripomínáme 250. výročie narodenia a 200. výročie úmrtia prvého kodifikátora spisovnej slovenčiny, osvietenkého spisovateľa a filológa Antona Bernoláka (3. 10. 1762 Slanica na Orave – 15. 1. 1813 Nové Zámky). Jubileum jeho narodenia zaradilo UNESCO do Kalendára výročí 2012. Do kontextu prebiehajúceho Roka A. Bernoláka zapadá aj 220. výročie založenia Slovenského učeného tovarišstva – združenia stúpenčov bernolákovskej spisovnej slovenčiny. Išlo o prvú spoločnosť s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá vznikla o 71 rokov skôr ako Matica slovenská.

Zakladateľ Slovenského učeného tovarišstva Anton Bernolák.

Posledné decéniá 18. storočia sú mimoriadne dôležitým obdobím aj z pohľadu slovenských dejín. Okrem iného predstavujú úvodnú fázu nášho národného obrodovania, teda začiatok premeny slovenskej národnosti na novodobý národ. Toto obdobie sa vyznačuje šírením osvietenenských ideí, ktoré povyšujú rozum na jediné meradlo ľudského snaženia a opierajú sa o prirodzené právo človeka na slobodu a rovnosť. Osvietení vzdelanci venovali osobitnú pozornosť povzneseniu národného jazyka, čím chceli napomôcť prebudenie národného povedomia širších spoločenských vrstiev.

V roku 1787 vydáva Anton Bernolák dielo fundamentálneho významu Filologicko-kritická rozprava o slovenských písmenách, ktorým uzakonil spisovnú slovenčinu. Na toto dielo nadväzovali ďalšie práce, v ktorých Bernolák erudovane predstavil a ďalej rozvíjal spisovný jazyk. Uzákonnenie spisovnej slovenčiny sa stretlo s veľkým ohlasom v radoch slovenských vzdelancov a študentov. V krátkom čase sa z ich kruhov čoraz intenzívnejšie a naliehavejšie ozývajú hlasy volajúce po vzniku spoločnosti, ktorá by zásadným spôsobom prispela k naplneniu veľkého poslania: vzbudiť záujem národa o svoju minulosť, kultúru a materinský jazyk.

■ SÍDLOM BOLA TRNAVA

O Slovenskom učenom tovarištvu sa vo všeobecnosti vie, že bolo prvou celoslovenskou kultúro-osvetovou a národnopolitickou spoločnosťou. Súčasníci ho nazývali aj Tovarištvom literného umeňá. Vzniklo v prvej fáze slovenského národno-obrodeneckého hnutia, pričom prípravy na jeho založenie ohlásili poslucháči generálneho seminára v Bratislave v roku 1789. Vlastenecky orientovaná mládež poslala do všetkých krajov Slovenska Oznámeňa, vyzývajúce prívržencov a milovníkov nového spisovného jazyka – bernolákovčiny –, aby sa združili v Slovenskom učenom tovarištvu. Za dátum vzniku spoločnosti je považovaný rok 1792 – stalo sa tak pravdepodobne po úradnom potvrdení stanov, ktorých obsah, žiaľ, nepoznáme. Hlavným cieľom Tovarišstva bolo „široť, pestovať a zošľachtovať“ nový spisovný jazyk, obnovenú, očistenú slovenčinu, získať jej stúpencov, organizovať spisovateľov a hlavne organizovať vydavateľskú činnosť a distribúciu tovarišských bernolákovských kníh. Popritom však malo aj široký kultúrny, buditeľský, sociálny a politický program, z ktorého vychádzali spisovatelia, publicisti a ostatní členovia v rámci svojich literárnych, ľudovýchovných a vzdelávacích aktivít.

Tovarišstvo sídlilo v Trnave, kde od roku 1791 pôsobil Anton Bernolák. V tomto meste bol jeho hlavný stánok, tlačiareň Václava Jelínka, v neďalekom Naháči vykonával pastoračnú činnosť Juraj Fándly. Pre sídlo spolku jestvovali v Trnave najlepšie podmienky. Prevažnú časť obyvateľstva tvorili Slováci, existovala tu rozvinutá remeselná výroba. Aj keď univerzita bola zrušená, v činnosti pokračovala spomínaná Jelínkova tlačiareň a obyvateľia hovorili jazykom najbližším spisovnej norme. Práve v široko-ďaleko známej Jelínkovej tlačiarňi vyšla väčšina kníh z produkcie Slovenského učeného tovarišstva. V tejto súvislosti treba uviesť, že Jelínek knihy nielen sádzal, tlačil a distribuoval, ale zbieral aj príhlašky na publikácie, respektíve peňažné príspevky a dary.

Na slovo Bernoláka hlavy zdvihli Slováci, aby svoje učenie pozdvihli, aby svoj národ skrášlili písmami, a svoju chválu rozmnožili knihami, vystavili Tovarišstvo učené v Trnave v hlavnom stánku založené. (Jozef Valentín: „Chválospev o Učenom slovenskom tovarištvu“, 1800)

Hoci na čele Tovarišstva stál ako vedúca osobnosť A. Bernolák, organizačnú, pokladničnú, editoršnú a archivársku činnosť obetavo zabezpečoval najmä Juraj Fándly. Z ďalších aktívnych a známejších členov, mecénov a priaznivcov spoločnosti pripomenieme Jura Palkoviča, Ondreja Mésároša, Alexandra Rudnaya, Jozefa Ignáca Bajzu, Mateja Kyselého, Antona Benčiča, Šimona Fábu, Antona Ďateľa, Františka Xavera Fuchsa, Juraja Hollého, Jozefa Nejedlého, Antona Paľoviča Jozefa Vurumá, Jána Nepomuka Aradyho, Pavla Beznáka, Antona V. Gazdu či grófa Mikuláša Čákiho (išlo o jediného člena Slovenského učeného tovarišstva, ktorý bol príslušníkom vyššej šľachty; značnú časť svojho majetku rozdal na sociálne ciele).

■ POBOČNÉ STÁNKY

Veľmi dôležitú úlohu v snahách Tovarišstva zohrávali pobočné stánky, rozmiestnené takmer po celom Slovensku. Vznikali zvyčajne v katolíckych cirkevných strediskách (Nitra, Banská Bystrica, Rožňava, Jäger) alebo v obciach, kde žila národne uvedomelá osobnosť, a to za aktívnej podpory národne vyhranených vzdelancov z okolia (Solivar, Veľké Rovné). Okrem spomenutých miest a dedín vykonávali svoju činnosť i pobočné stánky vo Viedni, v Bratislave, Ostrihome, Košiciach a Spišskej Kapitule. Pobočné stánky mali charakter organizačných centier,

v ktorých poverený jednotlivec (zberač, kolektor) zhromažďoval adresy, zbieral predplatné na knihy a vo svojom okolí bol zároveň propagátorom novej slovenčiny, slovenských kníh a národného programu bernolákovcov. Zo „zberačov“ sú však podľa mena známi len dvaja – Jozef Sentišek z Veľkého Rovného a Ján Kazička zo Solivaru (neskôr z Košíc).

Prvý pobočný stánok vznikol v Nitre (1792 – 1796) a evidoval 46 členov; jeho ústrednou postavou bol Anton Ďateľ. Agilná pobočka vo Veľkom Rovnom (1792 – 1796) pod organizačným vedením neúnavného kaplána Jozefa Ševčíka združovala 70 osôb – včítane jednotlivcov z Oravy, Liptova a Turca –, z toho 23 svetkých členov. V pobočnom stánku v Banskej Bystrici (1792 – 1796) pôsobilo okolo 25 členov, zväčša kaplánov, ktorí odoberali knihy. Širšiu spolkovú činnosť však nevyvíjali. Pobočka Tovarišstva v Solivare (1792 – 1794) patrila medzi najmenešie – v roku 1793 ju tvorilo 7 osôb. Do kategórie najaktívnejších sa svojou činnosťou zaradil stánok v Rožňave (1794 – 1796), ktorý mal 27 členov. Najširšou teritoriálnou pôsobnosťou sa vyznačovala pobočka v Jágrí (1794 – 1796), keďže jej členovia vykonávali spolkové aktivity na území Abovskej, Šarišskej a Zemplínskej stolice. Vyše 30-členná základňa pozostávala prevažne z tamojších chudobných kňazov.

Zo 446 známych členov Slovenského učeného tovarišstva bolo zhruba 20 percent príslušníkov svetského stavu (učitelia, úradníci, notári, zemanovia, lekári, meštania, remeselníci, kupci), dominantný zvyšok členskej základne tvorili kňazi, dedinskí farári, rehoľníci, klerici a niekoľko príslušníkov vyššej hierarchie. Najväčšia časť členov – kňazov – pozostávala z ochotancov jezuitských seminárov (Bratislava, Jäger), kde sa uplatňovala zásada rozširovať všeobecné vzdelanie kňazov, a tak ich pripraviť pre účinnejšiu osvetovú prácu. Jedným z najefektívnejších prostriedkov pri šírení osvetly malo byť používanie ľudového jazyka, čo vyplývalo i z cisárskeho nariadenia, že obyvateľstvo treba vzdelávať v jeho materinskej reči. Tlačí teda tvrdenie, že hoci v bernolákovskom hnutí, a rovnako aj v Tovarištvu, sa na činnosti zúčastňovali najmä kňazi, nešlo výlučne o cirkevné alebo náboženské hnutie, ale v celom rozsahu o národné, so silným dôrazom na obrodenské a buditeľské ciele.

■ EDIČNÁ ČINNOSŤ

Činnosť Tovarišstva sa prioritne sústreďovala na literárnu tvorbu publikovanú v bernolákovskom spisovnom jazyku a na vydávanie jej plodov; ani jeden rok nemal byť – podľa Fándlyho – bez vydania slovenskej knižky. Celkovo uzrelo svetlo sveta 11 titulov v dvadsiatich zväzkoch. Išlo o diela ľudovýchovného, národnobuditeľského a náboženského charakteru, ktoré prostredníctvom pobočných stánkov dostávali všetci členovia Tovarišstva. Jednotlivé publikácie možno identifikovať podľa toho, že na titulnej strane je poznamenané: „Witlačené z Útratami Pánov Predplatiteľov“. Edičnú činnosť odštartoval Fándlyho Pilný domajší a poľný hospodár, ďalej vyšli dva hospodárske spisy, jeden dejiny, divadelná hra, päť kázni a dve polemiky. Pod príslušnými vydania sú podpísaní piati autori, respektíve prekladatelia. Menovite išlo o Antona Benčiča (preklady polemik Manna spasiteľná 1 – 4, Kameň probujúci, Rozepre víri), Juraja Fándlyho (hospodárske spisy Pilní domajší a poľní hospodár 1 – 4, Zefinkár, kázne Prihodné a svätečné kázne; pod názvom Compendia historia gentis Slavae upravil, aktualizoval a vydal Papánkove Dejiny slovenského národa), Antona Vojtecha Gazdu (Fructus maturi 1 – 2, Hortus florum 1 – 2, Boľestné sťažovanie pre nás trpících Krista Pána), Michala Klimka (dráma Krizant a Daria) a

Mateja Kyselého (kázne Doverné a spasiteľné rozmlúvači).

V edičných plánoch bolo aj vydávanie slovenského šlabikára a učebníc. Niektoré pramene uvádzajú, že v roku 1795 viedenská pobočka Tovarišstva pripravila podklady na vydávanie slovenských novín, ktoré mali vychádzať dvakrát týždenne na jednom háruku. Tento odvážny zámer sa nakoniec nerealizoval pre zosilnenie represálií po prezradení jakobínského hnutia.

Unikátnou pamiatkou dokumentujúcou činnosť Slovenského učeného tovarišstva je Fándlyho dielo. Možno ho vnímať aj ako originálny tlačový archív. Autor napríklad vo svojich prácach zverejnil meno členov Tovarišstva ako predplatiteľov, v treťom zväzku Hospodára zas publikoval vlastnú bohatú korešpondenciu. Viaceré listy reflektujú dobové literárne dianie na Slovensku (nechýbajú ani povestné bernolákovské polemiky medzi J. Fándlym, J. I. Bajzom a A. Bernolákom) a zároveň predstavujú cenný autentický príspevok k dejinám Tovarišstva.

■ ZASIAHLA TRI GENERÁCIE

Slovenské učené tovarišstvo patrilo rozsahom členskej základne (okolo 500 osôb) k najpočetnejším osvetovým a literárno-vydavateľským organizáciám v Uhorsku. Pri hodnotení jeho významu možno súhlase s Evou Kasmanovou konštatovať, že „ako prvý celoslovenský kultúrny spolok, združujúci príslušníkov generácie bernolákovcov, vykonalo priekopnícku prácu na poli národného obrodovania Slovákov. Prišlo s myšlienkou aktivizovať kultúrny život ustálenou spisovnou rečou a vo veciach národnej ideológie sa dôraznejšie ako predchádzajúce generácie vyhranilo v zmysle slovenskej národnej osobitosti. Pritom tieto akcie neboli len vecou jednotlivcov a vymedzených krajov, ale do činnosti Tovarišstva sa začlenili predstavitelia celej súvekej katolíckej časti slovenskej inteligencie... Bernolákovci a bernolákovčina zohrali v národnom vývine Slovákov progresívnu úlohu. Splnili svoje národnobuditeľské poslanie, napomohli rozvoj slovenskej literatúry a kultúry. Bernolákovčina ako spisovný jazyk sa používala viac ako 60 rokov a zasiahla tri generácie. Svoje vyvrcholenie našla v činnosti Slovenského učeného tovarišstva a nadväzovali na ňu členovia Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej. Príslušníci generácie bernolákovcov združení v Tovarištvu, ako aj ich nasledovníci boli tvorcami jedného z najvýznamnejších i najzaujímavejších období našich novodobých dejín.“ (1992)

V literatúre sa zvykne uvádzať, že činnosť Slovenského učeného tovarišstva zanikla okolo roku 1800. Na jeho šlachetný univerzálny odkaz čoskoro nadviazali slovenskí evanjelici.

V roku 1810 vznikla z podnetu Bohuslava Tablica učená spoločnosť banského okolia.

Na pôde evanjelického lýcea v Bratislave bola v školskom roku 1827/1828 založená Spoločnosť česko-slovenská. Za zmienku určite stojí aj Malohontská učená spoločnosť, ktorá vznikla zásluhou Mateja Holka a Jána Feješá už v roku 1808 (sídlila v Nižnom Skálniku).

Príslušníci mladšej generácie bernolákovcov založili v Budíne na základe iniciatívy M. Hamuljaka už spomínaný Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej (1834). Cieľom spolku bolo pestovať materinský jazyk, zbližovať stúpencov češtiny s bernolákovcami a posilňovať národné hnutie proti vzrastajúcej maďarizácii. Integrované úsilie slovenských vzdelancov vyvrcholilo až v roku 1863 založením Matice slovenskej. To už je však iná kapitola našej národnej histórie.

Vierozvestovia či vierozvestcovia?

Tisícstopäťdesiate výročie príchodu solúnskych bratov, svätých Konštantína – Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu sa veľmi priblížilo. O význame ich misie pre vieru a kultúru našich predkov Slovanov – starých Slovákov, ale aj pre ostatných Slovanov, niet pochýb. Ale ešte stále sa v našej tlači aj v hovorenej reči pochybuje o tom, ako máme týchto zvestovateľov kresťanskej viery správne volať.

V Pravidlách slovenského pravopisu z tridsiatych až deväťdesiatych rokov minulého storočia sa ako jedine správne uvádza podstatné meno vierozvest, s množným číslom vierozvestovia. V Slovníku slovenského jazyka, zv. 5. z roku 1965 sa sice popri výraze vierozvest, množné číslo vierozvestovia, uvádza aj termín vierozvestca, vierozvestcovia, ale iba v zátvorke a s poznámkou „starší“. V Pravidlách slovenského pravopisu z roku 2000 sa za spisovné pokladajú obidva tvary: vierozvest aj vierozvestca. Je však zaujímavé, že v Synonymickom slovníku slovenského jazyka z roku 2004 sa vyskytuje znovu iba tvar vierozvest.

V našej periodickej tlači sa donedávna takmer výlučne používal tvar vierozvestovia, len výnimočne vierozvestcovia. Avšak v hovorenom slove (aj v rozhlase, televízii, kázňach, slávnostných prejavoch) takmer spravidla vyslovujeme „vierozvescovia“, nie „vierozvestovia“. To je podľa mojej mienky tiež dôkaz, že podstatné meno „vierozvestca, s množným číslom vierozvestcovia, aj od neho odvodené prídavné meno vierozvestcovský sú normálne a logicky utvorené slová, ktoré môžeme skloňovať podobne ako slová zákonodarcu, vodcu, tvorca, spravodajcu. Tak som o tom písal aj v roku 1995 v Literárnom týždenníku, roč. VIII, č. 46. Tvary vierozvest, vierozvestovia sú zrejme staršou, z češtiny prevzatou a trochu pozmenenou kópiou podstatného mena vierozvest, s množným číslom vierozvestovia (napr. v Slovenských národných novinách), hoci stále sú autori, ktorí uprednostňujú alternatívu vierozvestovia.

Okrúhle výročie príchodu vierozvestcov Konštantína – Cyrila a Metoda k nám by mohlo byť impulzom k ich jednotnému a jazykovo správne pomenovaniu v ústnej komunikácii aj v tlači.

Marián VRANOVSKÝ

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Prítomnosť a budúcnosť

Namies - to našej spiaccej princeznej chopila sa príležitosti decénia zániku federácie česká „dvojka“ a pripravila seriál relácií na tému Rozpad Česko-Slovenska. Nik nemôže bratom nič zazlievať, teda ako to urobili, a ani to, ako vidia nás Slovákov. Sme pre nich trochu „insitní“: matičiarky sa napríklad prehárajú priamo pred TV-kamerou. A prečo by nenakrútili, ako hasiči likvidujú zvyšky vatry zvrchovanosti prúdom vody?

V nedeľnej relácii sa vyjadrovali Slováci žijúci v Česku a Česi žijúci na Slovensku. Ako a prečo, akú reč používajú. Bolo prízračné, že až na jedinú výnimku všetci hovorili po česky – Česi, aj Slováci. Čechom na Slovensku ani len nenapadne nehovoriť rodnou rečou (jedna pani psychologička sa tým dokonca vystatovala) a Slovákom v Česku naopak. Ešteže sa bývalý federálny rozhlasák priznal, že tej slovenskej krvi v sebe veľa nemá. Jediným vybočením zo zaužívaných floskúl bolo konštatovanie Slováka žijúceho v Ostrave, že Slováci sú väčšími národovcami v porovnaní s Čechmi. On takým určite je, on jediný spomedzi asi desiatky anketovaných odpovedal po slovensky.

Naša Matica robí, čo je v našej moci. Ocenili sme tých federálnych poslancov z roku 1992, ktorí prispeli k pokojnému rozdeleniu ČSFR, a aj keď bola pri tom i slovenská verejnoprávna kamera, večer v správach, ako obyčajne, nepadlo o tom ani slovo. Prednejší bol prírastok v ZOO kdesi v Zambezi. A samozrejme že sa naša verejnosť nedozvedela ani o konferencii Regionálna výchova ako súčasť školského vzdelávania, zorganizovanej za účasti banskobystrického Domu MS v Slovenskej Ľupči. Dôkaz, že okrem štrajkov hľadajú učiteľia aj metódy zvýšenia vlasteneckého povedomia mladých. Napokon naša budúcnosť je naozaj vo vzdelávaní a v pedagógoch. Nie iba budúcnosť matičná, ale aj budúcnosť celého národa.

PREDPLATNÉ SNN NA ROK 2013

Ročné predplatné 26 €
Polročné predplatné 13 €
Štvrťročné predplatné 6,50 €
Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na tel. čísle
043 / 4012 837
a na adrese
snnredakcia@matica.sk

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

■ „SPIEVAJ, ŽE SI SPIEVAJ...“
Spievaj, že si spievaj...“ súťaž v speve slovenských ľudových piesní je už tradíciou v našom Dome Matice slovenskej vo Filakove. Pravidelne sa zúčastňujú na tejto obľúbenej súťaži deti z materských škôl Daxnerova a Štúrova ulica, deti prvého stupňa základných škôl Farská Lúka a Školská ulica. Odzneli mnohé známe i menej známe slovenské ľudové piesne. Spievalo sa nielen počas súťaže, ale aj cez prestávku, kým deti netrpelivo čakali na vyhodnotenie. Dom Matice slovenskej sa z roka na rok teší väčšiemu záujmu detí. Tento rok sa na súťaži zúčastnilo 33 detí. Malí speváci sa tešili z darčiekov, ktoré dostali ocenené deti, ale ani jedno neodišlo neusmiate, lebo pre tých, ktorí nevyhrali, pripravil dom Matice slovenskej diplom za účasť a sladkosť, takže všetkým svietili očka od radosti. Pedagógovia a deti vyjadrili svoje želanie, že s radosťou prídu do domu Matice slovenskej na matičné kultúrne podujatia, ktoré sa im zapísali do srdca.

Alica PISÁROVÁ

■ Z ROKOVANIA DOZORNÉHO VÝBORU
V Martine sa 27. novembra 2012 uskutočnilo deviate pracovné rokovanie dozorného výboru MS v prebiehajúcom volebnom období. V úvode, za účasti predsedu MS Mariána Tkáča, prerokoval výbor písomnú informáciu DV MS o výsledkoch hospodárenia za rok 2011 v subjektoch, v ktorých má Matica slovenská akýkoľvek vlastnícky alebo finančný podiel. Predmetná správa bude predložená na najbližšie rokovanie výboru MS. V ďalšej časti rokovania po vyhodnotení plnenia úloh od predchádzajúceho zasadnutia dozorného výboru MS, v rámci ktorého sa výbor zoznámil s informáciou o dcérskych spoločnostiach Neografie, a. s., v Srbsku, predlo-

žil predseda Jozef Lukáč materiál o prijatých opatreniach na základe vykonanej kontrolnej činnosti v roku 2012. O prijatých opatreniach budú členovia výboru MS informovaní na jeho najbližšom zasadnutí. Výsledky kontrol o hospodárení a čerpaní finančných prostriedkov v Domoch MS v Bratislave a v Snine a v Krajských radách MS Bratislavského a Prešovského kraja vzali členovia výboru na vedomie. Porušenie finančnej disciplíny nebolo zistené. V rámci prípravy spracovania správy na valné zhromaždenie MS v roku 2013 prijal dozorný výbor zámer prehodnotiť jej doterajšiu osnovu. V priebehu rokovania prevzal výbor podnet od riaditeľa DMS v Leviciach Vincenta Mozdíka, vzťahujúci sa k výberovému konaniu na funkciu riaditeľa DMS v Leviciach, ktoré sa uskutočnilo 5. 9. 2012. Členovia dozorného výboru prijali súhlasné stanovisko k písomnej odpovedi predsedu dozorného výboru MS k podnetu Márie Kulišikovej, členke Krajskej rady MS Trenčianskeho kraja, k vykonanej voľbe jej podpredsedu a pokladníka, ktorý dozornému výboru odstúpil predseda MS.

Jozef LUKÁČ

■ ŠTÚROVCI VO VLACHOVE

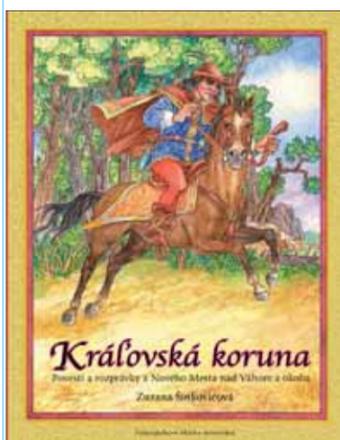
Obyvatelia obce Vlachovo každý rok v predposlednú novembrovú nedeľu oslavujú udalosť, ktorou bolo posvätenie evanjelického kostola. Túto udalosť oslavovali celé generácie rodín. Na oslavu sa domov medzi svojich vracali študenti, vojaci a všetci tí, ktorí mohli a boli z akéhokoľvek dôvodu mimo obce a v zahraničí. Tradície sa tento deň označoval ako Hostina. Nebolo v minulosti Hostiny vo Vlachove, aby sa nehralo divadelné predstavenie v podaní divadelných ochotníkov a neuskutočnila sa hasičská zábava. Aj keď v ostatných rokoch akosi mladšia generácia obyvateľov túto

tradíciu pravidelne neuskutočňuje, predsa sa už v novembri 2011 opäť prebudila matičná aktivita a uskutočnil sa program Bavíme sa sami. A nebolo tomu inak ani na Vlachovskej hostine 25. 11. 2012, keď Obec Vlachovo a MO MS v spolupráci s Domom MS v Rožňave na Hostinu pozval štúrovcov. Áno, je to tak! Štúrovci na Devíne – túto historickú udalosť sme si vypočuli v podaní divadelníkov – matičiarov z Domu MS v Liptovskom Mikuláši, ktorých sme si na Hostinu pozvali. A bolo aj veselo. Do tanca a na počúvanie nám hrala novo sa formujúca cimbalová hudba „Vlachovane“ pod vedením Ing. Mariána Galla. Myslím si, že v nedeľu bolo na „Vlachovskej hostine“ všetko, čo k tomu patrí. Po duchovnom slove v miestnom evanjelickom kostole a piesni v podaní cirkevného spevokolu AGAPÉ dopoludnia prebehlo aj odpolednie v dôstojnej atmosfére, čo len zvýrazňuje význam tohto historického dňa pre obyvateľov Vlachova. Pre mňa osobne, ako jedného z organizátorov programu tohto dňa, zostali v pamäti dva otázky. Jeden z kostola, keď pani farárka Gdovinová vo svojom príhovore zdôrazňovala „aby náš kostol bez ľudí nezostal len národnou kultúrnou pamiatkou“, a ten druhý otáznik je skoro podobný, či má zmysel niečo organizovať pre pár jedincov. Domnievam sa však, že otázky sú len znamienka, ktoré sa dajú odstrániť. No a o duchovné hodnoty jednotlivca stojí za to bojovať a rozvíjať ich. To urobili aj divadelníci z Liptovského Mikuláša, keď myšlienky Štúra a jeho priateľov v divadelnom podaní prenášali na divákov bez nároku na honorár. Za to im patrí naše poďakovanie. Poďakovanie patrí aj riaditeľke DMS v Rožňave Zlatke Halkovej za sprostredkovanie tohto predstavenia a všetkým účastníkom podujatia.

Ján KLOBUŠNÍK

V SNN 50 si prečítate:

- Niektorí občania na juhu Slovenska rozduchávajú vášne
- Otázky a otázniky nad historickým pojmom SLOVĚN
- Osudové okolnosti smrti Vlada Clementisa - 2. časť

Zuzana ŠINKOVICOVÁ: Kráľovská koruna

A opäť sme do Poveštovej mapy Slovenska zakreslili zaujímavý, povestami opradený kút. Tentoraz je ním malebný kraj pod Javorinou, svet tajuplných hradov, hlbokých lesov, rozkošných mestečiek a dedín s bohatstvom tradícií a neveriteľných príbehov... Napríklad sa dozvieme o tom, odkiaľ sa v Novom Meste nad Váhom vzali tri starobylé meče, staršie ako história tohto kraja...

Z KNIŽNEJ PONUKY VMS

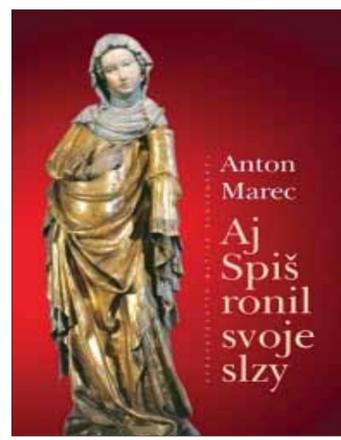

WWW.VYDAVATEL.SK

043/490 68 72

objednavky@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydání Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.

Anton MAREC: Aj Spiš ronil svoje slzy

V románovej novele známy spisovateľ spracúva reálie zo spišských dejín, čriepky zo života Majstra Pavla z Levoče, Turzovcov, Zápoľských, Tököliovcov, Grossovcov, Ján Brokoffa, bratríckych nájazdov a pod., aby na osudoch vzácných spišských krídlových oltárov vyjadril filozofické poslanstvo o zmysle duchovna a morálky. V histórii hľadá odpoveď na otázky, ktoré nás trápia dnes, o zmysle života v jeho rozporuplnosti a zložitosti, na otázku skutočných hodnôt.

PRIPOMÍNAME SI

8. decembra
– 180. výročie narodenia veľkého nórskeho spisovateľa, zástancu práv Slovákov vo svete B. Björnsona

– pred tridsiatimi rokmi skonala bard slovenského vitalizmu Ján Smrek, vl. menom Čietek (1898 – 1982), redaktor, prekladateľ, vydavateľ a organizátor literárneho života, redigoval martinské Národné noviny, založil edíciu EMSA (edícia mladých slovenských autorov, vyšlo v nej 61 zväzkov), viedol časopis Elán (1930 – 1947) i vynikajúcu Komornú knižnicu Elánu, napísal veľa nezabudnuteľných zbierok básní, ktoré vyšli aj v dvojjazykovom výbere Moje najmilšie, a pamäti Poézia, moja láska

9. decembra

– v bratislavskom Dome sv. Martina v roku 1687 (pred 325 rokmi) korunovali za uhorského panovníka syna Leopolda I., deväťročného Jozefa I. (1678 – 1711), prvého uhorského kráľa z rodu Habsburgovcov

11. decembra

– 115. výročie narodenia prof. MUDr. Ladislava Déreza z Liptovského Petra, jedného z prvých slovenských profesorov medicíny, prednostu odd. klinickej fyziológie Ústavu experimentálnej medicíny SAV (1897 – 1960); jeho meno nesie najväčšia slovenská nemocnica na bratislavských Kramároch

– storočnica Carla Pontiho (1912 – 2007); taliansky producent vyše 150 filmov, medzi nimi aj takých slávnych ako La Strada, Doktor Živago, Zväčšenina..., manžel Sophie Lorenovej

12. decembra

– v roku 1932 vznikla Kanadská slovenská liga, ktorá o. i. dodnes vydáva týždenník Kanadský Slováč, už jediné slovenské noviny vychádzajúce na severoamerickom kontinente

13. decembra

– pred 250 rokmi Mária Terézia zriadila v Banskej Štiavnici Banskú akadémiu, prvú vysokú školu technického smeru na svete, na ktorej pôsobili svetoznámi vedci, mnohí aj slovenského pôvodu (najznámejší azda matematik a geograf profesor Mikovíni), po rozšírení Banicka a lesnícka akadémia zanikla, žiaľ, v čase vzniku ČSR

– pred sto rokmi sa vo Zvolene narodil prof. PhDr. Eugen Paulínyi, významný slavista, podpredseda Jazykového odboru Matice slovenskej, obľúbený prednášateľ na katedre slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty UK, predseda Združenia jazykovedcov SAV, otec orientalistu Jána Paulínyiho

14. decembra

– pred 60 rokmi umrel Kazimír Bezek (1908 – 1952), básnik a dramatik, spomeňme aspoň dva výbery z jeho diela Básne a satíry a Valpurgina noc

(jč)

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.